

Daniel Bernhardt

UNASOMAJE?

Utangulizi wa Kanuni za Kibiblia za Tafsiri

Daniel Bernhardt

Toleo la 1, April 2019

Toleo la 2, July 2021

Kimechapishwa na kusambazwa na
MARANATHA MEDIA na QUE TE CONOZCAN

www.maranathamedia.com

Picha ya Jalada: pixabay.com; user: mmi9

KJV imetumika, isipokuwa imeelezwa vinginevyo

Yaliyomo

UTANGULIZI	4
KANUNI YA KWANZA	8
2 TIMOTHEO 3:15-17	8
MATHAYO 4:4 NA MATHAYO 5:17-18.....	9
KUMBUKUMBU LA TORATI 29:29.....	10
HITIMISHO	10
KANUNI YA PILI.....	11
KUMBUKUMBU LA TORATI 4:2 NA UFUNUO 22:18-19	11
KUMBUKUMBU LA TORATI 12:29-32	11
MITHALI 30:5-6.....	12
HITIMISHO	14
KANUNI YA TATU	15
YOHANA 10:35.....	15
ISAYA 8:19-20.....	16
MATHAYO 4:8-11	16
HITIMISHO	17
KANUNI YA NNE	18
2 PETRO 1:19-21.....	18
ISAYA 28:9-10.....	19
MATHAYO 4:6-7.....	20
MIFANO MIWILI	21
MITHALI 27:17	21
ISAYA 7:14-15	23
DHANA YA ZIADA	24
HITIMISHO	25
SHERIA YA TANO	26
MATHAYO 13:3-9.....	26
MARKO 10:15.....	32
DHANA YA ZIADA	35
HITIMISHO	37
HITIMISHO KWA JUMLA.....	38
MFANO: “MSIMWITE MTU BABA YENU”	41
MFANO WA PILI: “KATIKA HASIRA YAKO, USITENDE DHAMBI”	42
HITIMISHO:.....	51

Utangulizi

Mojawapo ya ukosoaji wa kuhuzunisha ambao unafanywa juu ya Ukristo ni ukosefu wa umoja, haswa linapokuja suala la mafundisho yake. Hata hivyo karibu kila madhehebu ya Kikristo yanasema imani zao zinatokana na Biblia, kwa nini basi tofauti hizo katika uelewaji? Inawezekanaje kwamba baadhi ya wanaotangaza kuongozwa na Maandiko Matakatifu wanaamini kwamba Sabato ni Jumamosi, wakati wengine wanaamini kuwa ni Jumapili, na hata wengine wengine wanafikiri ni kila siku? Sio tu siku ya ibada; kuna tofauti katika karibu kila sehemu ya mafundisho katika Ukristo. Tofauti hizi zote zinatoka wapi? Kuna sababu mbalimbali, lakini kimsingi tofauti hizi zipo kwa sababu si Wakristo wote wanajenga juu ya mfumo mmoja wa tafsiri, licha ya kutumia maandishi sawa. Inaonekana kwamba tunaposoma Biblia yetu tunaichuja kupitia mtazamo wa awali wa ulimwengu, tukifasiri kupitia mawazo yetu wenyewe ya maana. Je, tatizo kama hilo linaweza kushindwa?

Mtazamaji yeyote wa kawaida wa ulimwengu wa kidini anaweza kuona mchanganyiko huu wa tofauti. Nafsi inayoona kiu inauliza: ukweli uko wapi? Ikiwa tunakubali Biblia kuwa Neno la Mungu, hatuhitaji kujidanganya kama Pilato¹ alivyofanya. Maandiko si ilani ya baada ya kisasa. Inatoa madai ya utaratibu kwamba Neno la Mungu ni kweli², kwamba nafsi ya Yesu ni kweli³, na kwamba Biblia inaeleza kwa nini ulimwengu wetu uko jinsi ulivyo na mipango ya Mungu ni nini kwa ajili yake⁴. Kuna mahali tunaweza kujua ukweli. Hebu turudie dhana hii na kuiamini: tunaweza kujua ukweli.

“Njia ya wenye haki ni kama nuru ing’ aayo, ikizidi kung’aa hata mchana mkamilifu”⁵. Aya hii inatuambia kwamba kuna mchakato unaohusika ambapo kuna kuendelea au kuongezeka kwa nuru⁶, mpaka mchana

---

¹ Yohana 8:38

² Yohana 17:17

³ Yohana 14:6

⁴ Isaya 46:9

⁵ Mithali 4:18

⁶ Zaburi 119:105

ukamilifu. Kwa uzoefu wetu tunajua kwamba maisha ni mchakato wa mara kwa mara wa kujifunza, na kuishi ipasavyo, kunaweza kuboreshwa na kueleweka vyema. Maandiko yanasema:

Mithali 23:23 Inunue kweli, wala usiiuze; Pia hekima, na mafundisho, na ufahamu.

Tunapoambiwa kwamba tunapaswa “kununua ukweli”, inatuonyesha kwamba tunapaswa kuacha kitu. Hii inaweza pia kuwa sababu nyingine kwa nini kuna tofauti nyingi sana linapokuja suala la imani katika ulimwengu wa Kikristo - hatujaondoa kitu ambacho tunahitaji kuondokana nacho. Katikati ya Babeli kama hii (mkanganyiko)⁷, tunawezaje kujua ni nini muhimu na ni nini si muhimu?

Kotekote, tunaweza kusikia madai: “Huyu hapa Kristo⁸! Lakini tunasikia wito katika Maandiko:

Ufunuo 18:4 Kisha nikasikia sauti nyingine kutoka mbinguni, ikisema, Tokeni kwake, enyi watu wangu, msishiriki dhambi zake, wala msipokee mapigo yake.

Maandiko yanatuonyesha kwamba Mungu anawaita watu wake kutoka Babeli, kutokana na kuchanganyikiwa. Kuchanganyikiwa hutufanya tuwe washiriki wa dhambi za Babeli; hii ndiyo maana ya kuwa Babeli. Hata kama sisi ni waaminifu, ikiwa tuko katika machafuko tutakuwa washirika wa dhambi zake. Mungu huwaita watu wake kujua ukweli, hadi inaweza kusemwa hivi juu yao: “Katika vinywa vyao hila haikupatikana”⁹.

Ni wito wa Mungu, na kwa hiyo inawezekana, kwa kila mmoja wetu kutoka Babeli. Ni ahadi ya Mungu kutukomboa kutoka katika hali hii. Mungu anataka kutufikisha mahali tunapojua kweli. Anataka tumjue Yesu, tuwe na Yesu,¹⁰ kwa sababu yeye ndiye kweli.

---

⁷ Mwanzo 11:9

⁸ Mathayo 24:23

⁹ Ufunuo 14:5

¹⁰ Yohana 3:16; Wagalatia 4:6

Lakini kuna imani nyingi tofauti, na inaonekana zote zinatoka katika Biblia, kwa hiyo tunawezaje kujua ni ipi iliyo kweli? Na ninawezaje kujua ukweli wakati mimi mwenyewe ninapata mikanganyiko inayoonekana katika Biblia?

Ni hapa ambapo kanuni, au sheria, za tafsiri huwa muhimu. Jinsi tunavyosoma Biblia huleta tofauti kubwa. Inashangaza kwamba Paulo anatushauri kugawanya kwa usahihi Neno la kweli¹¹ - hii ina maana kwamba tuko katika hatari ya kuligawanya vibaya. Neno la kweli linashughulikiwaje ipasavyo basi? Ili kujibu maswali haya, tunahitaji kuingia katika kile kinachojulikana kama hermeneutics au exegesis. Hebu tusome aya zifuatazo:

Luka 10:²⁵ Na tazama, mwana-sheria mmoja alisimama, akamjaribu akisema, Mwalimu, nifanye nini ili niurithi uzima wa milele? ²⁶ Akamwambia, Imeandikwa nini katika torati? unasoma vipi?

Katika kusoma, tunaona yafuatayo: Swali linahusu nini? Linahusu jinsi ya kurithi uzima wa milele, mada yenye umuhimu mkubwa. Jibu la Yesu linahusiana moja kwa moja na kusoma na kuelewa Maandiko¹², pamoja na mchakato wa kumjua Mungu na Yesu.¹³

Pili, nani anauliza? Mwanasheria fulani - mtaalam wa hermeneutics! Anapaswa kujua kuhusu hili, sivyo?

Tatu, kwa nini swali liliulizwa? Liliulizwa kwa nia ya kumjaribu Yesu. Wakili tayari alikuwa na jibu; alidhani anajua. Hakumkaribia Yesu ili kujifunza, bali kumjaribu.

Na mwisho, Yesu alijibuje? Kimsingi alijibu kwa maswali mawili. Alimwelekeza mwanasheria huyo kwenye Maandiko alipouliza: “Imeandikwa nini katika torati?” Na kisha akaelekeza swali kwa msomaji wa Maandiko, alipouliza: “Unasomaje?” Yesu harejelei wasomi wanaojulikana sana wa siku hizo. Badala yake, Yeye huweka mamlaka

---

¹¹ 2 Timotheo 2:¹⁵

¹² Yohana 5:³⁹

¹³ Yohana 17:³

ya Biblia. Na kisha, Anauliza msomaji, “Unasomaje?” - kama katika “unatafsirije unachosoma?”

Kwa hiyo tunasomaje? Tunapomwendea Yesu, na tunapoenda kwenye Maandiko, kwa nini tunaenda? Nia ya moyo ni nini? Je, tunagawanyaje Neno la kweli kwa njia ifaayo? Juu ya haya tutashughulikia baadaye. Tutaorodhesha kile kinachoeleweka kuwa kanuni za msingi za tafsiri.

Lakini kabla ya kuchimba, tunahitaji kufafanua pointi kadhaa. Kwanza, orodha ifuatayo ya kanuni za kutafsiri si mbinu ya utafiti iliyokuzwa kikamilifu. Sio sheria zote za tafsiri zilizojumuishwa katika orodha hii. Lakini mfumo wowote wa tafsiri ya Biblia lazima ujumuishe, kama kipengele chake cha msingi, kanuni zitakazotengenezwa hapa. Mwishowe, orodha iliyowasilishwa hapa sio mpya ya kubuni yangu mwenyewe. Kanuni hizo zimetolewa katika Biblia yenyewe, na ni toleo la muhtasari wa kanuni za tafsiri za William Miller, kama vile mwandishi wa kijitabu hiki anavyozielewa.

Kanuni ya kwanza

Maandiko yote yamevuviwa na Mungu. Kama watoto wa Mungu, tunapaswa kukubali yote ambayo Neno lake linatangaza. Hatupaswi kuchagua na kuchukua ni kweli zipi tungependelea kufuata na zipi tungependelea kupuuza. Biblia yote ni kweli. Sio jumla ya ukweli, kwa sababu si kila ukweli umefunuliwa, lakini jumla ya Biblia ni ukweli. Hebu tupitie baadhi ya aya zinazofanya jambo hili kuwa wazi:

2 Timotheo 3:15-17

¹⁵ na ya kuwa tangu utoto umeyajua maandiko matakatifu, ambayo yaweza kukuhekimisha hata upate wokovu kwa imani iliyo katika Kristo Yesu. ¹⁶ Kila andiko, lenye pumzi ya Mungu, lafaa kwa mafundisho, na kwa kuwaonya watu makosa yao, na kwa kuwaongoza, na kwa kuwaadibisha katika haki; ¹⁷ ili mtu wa Mungu awe kamili, amekamilishwa apate kutenda kila tendo jema.

Maandiko yana uwezo wa kutufanya wenye hekima hata kupata wokovu. Wokovu kutoka kwenye nini? Wokovu wa roho zetu¹⁴ kutoka kwenye moto wa milele¹⁵. Wokovu huu ni lengo na matokeo ya mwisho ya imani, ambayo ni katika Yesu Kristo. Maandiko yote yametolewa kwa uvuvio wa Mungu. Yote inamaanisha yote. Hakuna kitu katika Maandiko ambacho kimeachwa.

Maandiko ni ya nini? Yametolewa kwetu ili mtu wa Mungu apate kutakaswa na kukamilishwa¹⁶ - kumwandaa mtu kikamilifu kwa matendo yote mema, hata hakuna kazi njema ambayo mtu wa Mungu hawezi kuifanya. Angalia uhusiano kati ya maneno yote (kwa kurejelea Maandiko) na ukamilifu (kwa kurejelea matendo).

---

¹⁴ 1 Petro 1:⁹

¹⁵ Mathayo 25:⁴¹; Ufunuo 20:⁹; Yuda 6-7

¹⁶ Yohana 17:¹⁷; Mathayo 5:⁴³⁻⁴⁸

Mathayo 4:4 na Mathayo 5:17-18

⁴ Naye akajibu akasema, Imeandikwa, Mtu hataishi kwa mkate tu, ila kwa kila neno litokalo katika kinywa cha Mungu.

Kile ambacho Yesu anasema katika majaribu yake jangwani kina habari muhimu sana kuhusu jinsi na kwa nini tunapaswa kutumia Maandiko. Mjaribu alimwendea Yesu mwenye njaa sana na kumwomba atumie nguvu zake za kimungu kama Mwana wa Mungu kugeuza mawe kuwa mkate. Jibu la Yesu liko wazi: Chakula cha kimwili hakitoshi; tunahitaji pia chakula cha kiroho. Mwanadamu lazima pia aishi kwa kila neno litokalo katika kinywa cha Mungu, pamoja na yale yaliyomtangaza kuwa Mwana wa Mungu¹⁷. Lisipotee hata neno moja.¹⁸

¹⁷ Msidhani ya kuwa nalikuja kuitangua torati au manabii; sikuja kutangua, bali kutimiliza. ¹⁸ Kwa maana, amin, nawaambia, Mpaka mbingu na nchi zitakapoondoka, yodi moja wala nukta moja ya torati haitaondoka, hata yote yatimie.

Maneno ya Kristo hapa yako wazi: Hakuna kitu, hata herufi, kitakachobatilishwa. Badala yake, Yesu anatumia yote. Uelewa wa Yesu wa sheria ni mpana zaidi kuliko vile tunavyoweza kufikiria kwanza. Ingawa sheria inayorejelewa mara nyingi ilikuwa Pentateuki (vitabu vitano vya kwanza vya Biblia), tunaweza kuona kwamba uelewaji wa Yesu wa sheria ulipanuka kufikia Maandiko yote. Kwa mfano, Yesu alisema “ili lile neno lililoandikwa katika sheria yao litimie, ‘Walinichukia bila sababu.’¹⁹ Yesu alinukuu zaburi na kuirejezea kuwa sheria. Taifa lilifundishwa na sheria (pamoja na Zaburi²⁰ na Manabii²¹) kwamba Kristo anakaa milele²². Kwa hiyo katika Agano lote la Kale hakuna yodi moja wala nukta moja ya maandiko ambayo itapita kwa

---

¹⁷ Mathayo 3:¹⁶

¹⁸ Yohana 6:¹²

¹⁹ Yohana 15:²⁵

²⁰ Zaburi 110:¹; Zaburi 89:⁴

²¹ Isaya 9:⁷

²² Yohana 12:³⁴

namna yoyote ile. Swali linaweza kuulizwa, kwa nini ni hivyo?
Tunasoma kama ifuatavyo:

Zaburi 12:6 Maneno ya BWANA ni maneno safi, Ni fedha iliyojaribiwa kalibuni juu ya nchi; Iliyosafishwa mara saba.

Maneno ya Bwana ni maneno safi, yaliyojaribiwa kuwa kweli.

Kumbukumbu la Torati 29:29

²⁹ Mambo ya siri ni ya BWANA, Mungu wetu; lakini mambo yaliyofunuliwa ni yetu sisi na watoto wetu milele, ili tuyafanye maneno yote ya sheria hii.

Sio yote yamefunuliwa katika Maandiko. Yapo mambo ambayo yamebaki kuwa siri kwa Mungu wetu. Ufunuo wa Mungu una kusudi maalum, ambalo ni kwamba tuweze kufanya maneno yote ya “sheria hii” - kwamba mwanadamu awe mkamilifu, ameandaliwa kikamilifu kwa kila kazi njema.

Hitimisho

Kwa kumalizia, Maandiko kwa ujumla wake, hata yodi na nukta, yalivuviwa na Mungu. Hii ina maana kwamba hakuna kitu ambacho tunaweza kumudu kupuza. Sisemi kwamba Mungu aliamuru Biblia neno kwa neno, kwa kuwa ingawa muungano wa Mungu na wakala wa kibinadamu ni fumbo, ni salama kuthibitisha kile Maandiko yanachotangaza. Tunaweza kusema kwa uhakika kwamba kila neno la Mungu ni safi, lina kusudi lake, na lazima lijumuishwe tunapojifunza.

Kanuni ya pili

Hatuwezi kuongeza au kuondoa maneno kutoka kwenye Maandiko, wala kuongeza dhana zetu wenyewe kwa Neno la Mungu. Kila kitu kinapaswa kukubaliwa, kama kinavyokuja. Wacha tuone aya chache za sheria hii:

Kumbukumbu la Torati 4:2 na Ufunuo 22:18-19

² Msiliongeze neno niwaamurulo, wala msipunguze neno lo lote, mpate kuzishika amri za Bwana, Mungu wenu, ninazowaamuru.

Amri iko wazi: Usiongeze au kupunguza kutoka kwenye Neno. Kinachovutia ni sababu ya kwa nini Mungu anatupa maagizo haya - ni kuzishika amri za Mungu. Sababu iliyoje! Kwa kawaida, wote ambao wangependa kuwa sehemu ya kizazi kinachozishika amri za Mungu na manabii²³ (kwao ambao ushuhuda wa Yesu ni wao) lazima wazingatie maagizo haya.

¹⁸ Kwa maana namshuhudia kila mtu ayasikiaye maneno ya unabii wa kitabu hiki, Mtu ye yote akiyaongeza, Mungu atamwongezea mapigo yaliyoandikwa katika kitabu hiki; ¹⁹ mbali na maneno ya kitabu cha unabii huu, 'Mungu atamwondolea sehemu yake katika kitabu cha uzima, na katika ule mji mtakatifu, na katika mambo yaliyoandikwa katika kitabu hiki.'

Mstari huu unatangaza matokeo ya kutisha ya kubadilisha Neno la Mungu. Hata katika hili imani yetu hujaribiwa. Je, tunaamini Neno hili?

Kumbukumbu la Torati 12:29-32

²⁹ BWANA, Mungu wako, atakapoyakatilia mbali hayo mataifa mbele yako, huko uingiako kuyamiliki, nawe ukawatwaa, na kuketi katika nchi yao; ³⁰ ujiangalie, usije ukanaswa ukawafuata, wakiisha kuangamizwa mbele yako; wala usije ukauliza habari za miungu yao, ukisema, Mataifa haya waitumikiaje miungu yao? Nami nifanye vivyo. ³¹ Usimtende kama haya BWANA, Mungu wako; kwani kila yaliyo machukizo kwa BWANA, ayachukiayo

---

²³ Ufunuo 12:¹⁷; Ufunuo 14:¹²

yeye, wameifanyia miungu yao; kwa maana hata wana wao na binti zao huiteketezea hiyo miungu yao ndani ya moto. ³² **Neno niwaagizalo lo lote liangalieni kulifanya; usiliongeze, wala usilipunguze.**

Muktadha unatuonya tusiifuate miungu na dini za mataifa jirani; tusiwe na miungu mingine ila Mungu wa Ibrahim, Isaka na Yakobo²⁴. Hii ni kwa sababu tunapoyatazama matendo ya mataifa jirani, tunaona kwamba sanamu ya miungu wanayoitazama na kuiabudu inaonekana katika mataifa hayo (yaliyodhihirishwa na kuwatoa watoto wao dhabihu katika moto) - sanamu ambayo Mungu anachukia. Kupuuza au kuongeza kwenye ufunuo wake kunamaanisha kuhatarisha kuwa na mungu mwingine - mungu ambaye atatupa sura yake mwenyewe kulingana na mfano wa moyo wetu asilia wa uovu²⁵.

Mithali 30:5-6

Hebu tuangalie kwanza muktadha wa wazo kwamba “kila neno la Mungu ni safi”:

Mithali 30:4 Ni nani aliyepanda mbinguni na kushuka chini? Ni nani aliyekamata upepo kwa makonzi yake? Ni nani aliyeyafunga maji ndani ya nguo yake? Ni nani aliyefanya imara ncha zote za nchi? **Jina lake ni nani? Na ni nani jina la mwanawe, kama wajua?** ⁵ **Kila neno la Mungu limehakikishwa;** Yeye ni ngao yao wamwaminio. ⁶Usiongeze neno katika maneno yake; Asije akakulaumu, ukaonekana u mwongo.

Ili kujua Mungu na jina la Mwanawe, ni lazima tukubali kila neno la Mungu - huo ndio uhusiano unaofanywa katika mstari huo. Ili kupata majibu kwa maswali yaliyoulizwa hapo juu, hatupaswi kuongeza kwenye maneno Yake.

Mithali 30:4 pia inatuambia kwamba Neno la Mungu ni safi na ngao kwa wale wanaomtumaini. Ikiwa sehemu yoyote ya mwili itatoka nje ya ngao, sehemu hiyo haitalindwa. Mungu Mwenyewe, kwa mwili wake

---

²⁴ Luka 13:28

²⁵ Yerima 17:9

mwenyewe, huzuia mashambulizi ya adui. Hii imethibitishwa kuwa halisi katika Kalvari²⁶. Mungu ni ngao kwa wale wote wanaopokea maneno yake yote, wakimtumaini. Kama inavyosema mahali pengine:

Zaburi 18:³⁰ Mungu, njia yake ni kamilifu, Ahadi ya BWANA imehakikishwa, Yeye ndiye ngao yao. Wote wanaomkimbilia.

Sio njia yangu, lakini njia ya Mungu, ni kamilifu.

Zaburi 91:⁴ Kwa manyoya yake atakufunika, Chini ya mbawa zake utapata kimbilio; Uaminifu wake ni ngao na kigao.

Wacha tuone mfano halisi wa jinsi hii inavyofanya kazi:

Mathayo 4:³ Mjaribu akamjia, akasema, Ukiwa ndiwe Mwana wa Mungu, amuru kwamba mawe haya yawe mikate.

⁴ Naye akajibu akasema, Imeandikwa, Mtu hataishi kwa mkate tu, ila kwa kila neno litokalo katika kinywa cha Mungu.

⁵ Kisha Ibilisi akamchukua mpaka mji mtakatifu, akamweka juu ya kinara cha hekalu, ⁶ akamwambia, Ukiwa ndiwe Mwana wa Mungu, jitupe chini; kwa maana imeandikwa, Atakuagizia malaika zake; na mikononi mwao watakuchukua, usije ukaanguka wakati wowote. mguu wako dhidi ya jiwe.”

⁷ Yesu akamwambia, Tena imeandikwa, Usimjaribu Bwana Mungu wako.

⁸ Tena Ibilisi akamchukua mpaka mlima mrefu sana, akamwonyesha milki zote za ulimwengu, na fahari yake; ⁹ Akamwambia, Haya yote nitakupa, ukianguka na kuniabudu.

¹⁰ Ndipo Yesu akamwambia, Nenda zako, Shetani; kwa maana imeandikwa, Msujudie Bwana Mungu wako, umwabudu yeye peke yake.

¹¹ Kisha Ibilisi akamwacha; na tazama, malaika wakaja wakamtumikia.

---

²⁶ Isaya 53:⁴⁻⁶

Angalia jinsi imani ya Yesu ilivyo rahisi: ni kama ile ya mtoto. “Imeandikwa” ndivyo Yesu anavyosema zaidi. Anatumia Neno la Mungu, kutoka katika nafasi ya kutumainiwa, ili kujikinga nyuma yake. Mashambulizi sasa hayako dhidi yetu tena, bali dhidi yake.

Hitimisho

Kwa kumalizia, kusimama imara katika siku ya vita vya Bwana, hatutaongeza kutoka kwenye maneno yetu wenyewe, wala kupunguza kutoka kwenye Neno la Mungu. Kila kitu kitachukuliwa, bila chochote cha kuongezwa, na hakuna cha kuondolewa. Tukifanya hivi, Mungu mwenyewe na Neno lake watakuwa ngao yetu.

Kanuni ya tatu

Maandiko hayawezi kuvunjwa. Hatuwezi kuthibitisha wala kuamini jambo ambalo linapingana na Maandiko. Hebu tusome haya katika aya zifuatazo:

Yohana 10:35

³⁵ Ikiwa aliwaita miungu wale waliojiliwa na neno la Mungu, na andiko haliwezi kutanguka;

Hapa muktadha ni Wayahudi wamemzunguka Yesu na kumtaka atangaze kwa uwazi na wazi kama yeye ndiye Masihi. Yesu anawaambia kwamba tayari ameshajibu swali, na kwamba hawakumwamini. Anatangaza kwamba kondoo wake wangejua jinsi wanavyopewa na Baba Yake, akisema kwa njia isiyo ya moja kwa moja kwamba hawamjui Mungu. Kisha Anasema kwamba Yeye na Baba yake ni umoja - na baada ya haya wasikilizaji wanataka kumpiga kwa mawe, kwa sababu akiwa mwanadamu, anajifanya Mungu. Yesu anasema kwamba sheria yao, ambayo walikuwa na wivu sana katika kushikilia, anaita miungu wale “ambao Neno la Mungu lilikuja”. Na ikiwa ni hivyo, wangewezaje kumshtaki Yeye kwa kukufuru wakati Yeye alipojitangaza kuwa Mwana wa Mungu?

Sasa, Yesu anapotaja sheria, anaongeza maoni ambayo tunapendezwa nayo, yakitumika kama ufafanuzi kuhusu sheria: Sheria yao, asema Yesu, haiwezi kuvunjwa, na kwa tangazo hilo, inakuwa sheria ya Yesu pia. Anawaambia kwamba ikiwa Maandiko, sheria yao, yanathibitisha hili, ikizingatiwa kwamba Maandiko hayawezi kuvunjwa, hawezi kuwa mkufuru kwa kujitangaza kuwa Mwana wa Mungu. Yesu anafundisha kwamba hatuwezi kuthibitisha au kutangaza jambo ambalo linaenda kinyume na Biblia. Kufanya hivyo ni kufanya vurugu, kuvunja, au kulisulubisha Neno la Mungu.

Isaya 8:19-20

¹⁹ Na wakati watakapokuambia, Tafuta habari kwa watu wenye pepo na kwa wachawi; waliao kama ndege na kunong'ona; je! Haiwapasi watu kutafuta habari kwa Mungu wao? Je! Waende kwa watu waliokufa kwa ajili ya watu walio hai? ²⁰ Na waende kwa sheria na ushuhuda; ikiwa hawasemi sawasawa na neno hili, bila shaka kwa hao hapana asubuhi.

Ili kujua ikiwa tunashughulika na waganga, wachawi au moja kwa moja na viumbe vya kiroho vinavyojifanya kuwa wafu walio hai, sheria na ushuhuda vitakuwa kipimo kitakachopima kila tamko. “Ushuhuda” ni kumbukumbu ya ushuhuda wa Yesu²⁷, hiyo ni Roho ya Unabii, au jumbe za manabii wa Mungu. Ikiwa mafundisho yao hayalingani na “sheria na manabii”, basi “hawana nuru ndani yao.” Kusema kinyume na Maandiko kunatuweka gizani. Ni Neno la Mungu pekee linaloweza kuleta nuru na utaratibu katika ulimwengu wetu, hadi kuufanya kuwa “mzuri sana”²⁸.

Mathayo 4:8-11

⁸ Kisha Ibilisi akamchukua mpaka mlima mrefu mno, akamwonyesha milki zote za ulimwengu, na fahari yake,

⁹ akamwambia, Haya yote nitakupa, ukianguka kunisujudia.

¹⁰ Ndipo Yesu alipomwambia, Nenda zako, Shetani; kwa maana imeandikwa, Msujudie Bwana Mungu wako, umwabudu yeye peke yake.

¹¹ Kisha Ibilisi akamwacha; na tazama, wakaja malaika wakamtumikia.

Mjaribu anamchukua Yesu hadi kwenye mlima mrefu sana, ambapo anamwonyesha utukufu wote - na sio taabu - ya falme zote za ulimwengu huu. Sababu yenyewe ya utume wa Kristo inasisitizwa. Inaonekana urithi uliopotea²⁹ unapewa kwa Yesu ikiwa Yesu ataanguka chini na

---

²⁷ Ufunuo 19:¹⁰

²⁸ Mwanzo 1:³¹

²⁹ Zaburi 2:⁸; Isaya 52:³

kumwabudu Shetani. Kwa toleo hili Yesu anajibu kwa kumwamuru aondoke, kwa kuwa Maandiko yanatangaza kwamba tunapaswa kumwabudu tu na kumtumikia Bwana Mungu wetu.

Jibu la Yesu lilikuwa tena: “Imeandikwa”. Ofa hiyo inakataliwa kwa sababu ni kinyume na ushuhuda wa wazi wa Neno la Mungu. Katika kisa hiki tunajifunza kutoka kwa Yesu kwamba hata mtu akitupa utimilifu wa sababu na utume wa kuwepo kwetu katika ulimwengu huu (tukichukulia kwamba tunaujua), haiwezi kukubalika ikiwa unakiuka Maandiko. Mwisho hauhalalishi kuvunja sheria na manabii. Utume hauturuhusu kulisulubisha Neno la Mungu.

Hitimisho

Kwa kumaliza, tunajifunza kwamba Biblia inatuambia kwamba hatuwezi kuipinga, kuivunja, wala kwenda kinyume nayo katika sehemu yoyote au sehemu zake zote.

Kanuni ya nne

Hakuna Neno la Mungu ambalo ni la tafsiri ya kibinafsi. Hii ina maana kwamba Maandiko yanaeleza Maandiko. Ikiwa ninataka kuelewa mstari, lazima nilinganishe na aya zingine ili kupata ufahamu. Siwezi kutumia kile ninachoamini, ninachopenda, au kile ambacho ningependa. Siwezi kutumia kile ambacho utamaduni wangu unaamuru au kile ambacho wataalamu wanathibitisha. Hii haimaanishi kwamba hatusikii watu wengine wakifafanua Maandiko; kinyume chake, tunasikiliza ili kuthibitisha kwamba wanatumia Maandiko kufafanua Maandiko. Ili kuiweka tofauti, kanuni inayoongoza ni “Sola Scriptura”. Historia inaonyesha kwamba kuna matokeo mabaya ya kuacha kanuni hii. Kuna tabia ya kibinadamu ya kuweka juu ya mabega yetu jukumu zito la tafsiri, lakini hakuna haja ya hilo. Tunaweza kukiri kwamba hatujui na hatuelewi. Biblia inajieleza yenyewe. Maandiko ni mfasiri wake yenyewe. Mstari mmoja unaeleza mwingine, na mwingine haya mawili ya kwanza, mpaka Maandiko yanajigeuza yenyewe kuwa Neno lisilo na mwisho, lililounganishwa, linalojieleza lenyewe, Neno hai. Hebu tupitie baadhi ya aya zinazoonyesha hili:

2 Petro 1:19-21

¹⁹ Nasi tuna lile neno la unabii lililo imara zaidi, ambalo, mkiliangalia, kama taa ing’ aayo mahali penye giza, mwafanya vyema, mpaka kutakapopambazuka, na nyota ya asubuhi kuzuka mioyoni mwenu. ²⁰ Mkijua neno hili kwanza, ya kwamba **hakuna unabii katika maandiko upatao kufasiriwa kama apendavyo mtu fulani tu.** ²¹ Maana unabii haukuletwa po pote kwa mapenzi ya mwanadamu; bali wanadamu walinena yaliyotoka kwa Mungu, wakiongozwa na Roho Mtakatifu.

Neno la kinabii, ili liwe nuru kwa njia yetu³⁰, linadai kwamba tunahitaji kuelewa jambo fulani kwanza: kwamba tafsiri ya jumbe kutoka kwa Mungu haitegemei mtu yeyote. Aya inaeleza kwa nini hii ni hivyo. Hakuna Andiko lililo na tafsiri ya kibinafsi kwa sababu halikuja kwa mapenzi ya

---

³⁰ Zaburi 119:105

mwanadamu, bali hasa, kwamba watu watakatifu wa Mungu walina kama walivyoongozwa na Roho Mtakatifu. Kisichotoka kwa mwanadamu hakiko katika ulimwengu wa mwanadamu kutafsiri. Kwa vile unabii hautokani na mwanadamu, tafsiri yake haitegemei mtu ye yote pia.

Paulo anatuambia katika 1 Wakorintho 2:1-16 kwamba alipoenda kwa Wakorintho, hakwenda na ubora na hekima ya usemi wa kibinadamu, bali kwamba mahubiri yake yalikuwa katika Roho na nguvu. Hata hivyo, Paulo ni mwepesi wa kuweka wazi kwamba maneno aliyosema yalikuwa maneno ya hekima - hekima si ya ulimwengu huu, bali yatoka kwa Mungu mwenyewe. Ufunuo wa mambo mazito ya Mungu unafundishwa kwetu na Roho wake, akilinganisha mambo ya kiroho na ya kiroho, yaani, kulinganisha Neno la Mungu na Neno la Mungu, mpaka jengo³¹ la Mungu likamilike.

Isaya 28:9-10

⁹ Atamfundisha nani maarifa? Atamfahamisha nani habari hii? Je! Ni wale walioachishwa maziwa, walioondolewa matitini? ¹⁰ Kwa maana ni amri juu ya amri, amri juu ya amri; kanuni juu ya kanuni, kanuni juu ya kanuni; huku kidogo na huku kidogo.

Mstari huu unasema ni nani atakayejifunza maarifa na kuelewa mafundisho: ni wale wanaolipokea Neno la Mungu kama amri juu ya amri, kanuni juu ya kanuni, kanuni juu ya kanuni, hapa kidogo na pale kidogo. “Mstari juu ya mstari” hurejelea Neno la Mungu katika muktadha wake; Neno la Mungu litaeleweka ndani ya mtiririko wa asili wa hotuba. “Hapa kidogo, huku kidogo” inarejelea kumwacha Mungu afafanue maneno; Mungu anafafanua upanuzi wa kile Anachosema mahali pamoja na kile Anachosema mahali pengine na wakati. “Amri juu ya amri” inarejelea kuipokea kwetu kama maagizo, kama amri ya Mungu katika nuru ya tabia yake³² ambayo inapaswa kufuatwa. Kuelewa fundisho na kuwa na ujuzi kutapokelewa wakati tunapompa Mungu heshima inayostahili, wakati Yeye yuko juu ya vitu vyote maishani mwetu,

---

³¹ Mathayo 7:²⁴; 1 Petro 1:⁴⁻⁵

³² 2 Wakorintho 4:⁶

tunapomruhusu afafanue na kupanua mafundisho Yake, tukisikia hotuba na njia ya tafakuri anayotoa.

Mathayo 4:6-7

⁶ akamwambia, Ukiwa ndiwe Mwana wa Mungu jitupe chini; kwa maana imeandikwa, Atakuagizia malaika zake; Na mikononi mwao watakuchukua; Usije ukajikwaa mguu wako katika jiwe.

⁷ Yesu akamwambia, Tena imeandikwa, Usimjaribu Bwana Mungu wako.

Akiona kwamba Yesu anajikinga Mwenyewe nyuma ya Neno la Mungu kwa kutangaza kwamba mwanadamu ataishi kwa kila neno lake, sasa Shetani anakusudia kumnasa Kristo kwa Neno. Shetani anamtolea Yesu ahadi kutoka katika Maandiko, akionyesha kwamba ahadi hiyo haina mipaka, bila kutegemea yale ambayo Maandiko yanayobaki yanasema na yale anayodai yule anayedai ahadi hiyo.

Ili kuiweka tofauti, Shetani anadai kutoka kwa Yesu, kwa kuwa Yeye anaamini katika Biblia, kuthibitisha imani yake kwa kujaribu moja ya ahadi, ambayo hakuna mtu anayekataa, lakini inachukuliwa kana kwamba Maandiko mengine yote hayapo. Hata hivyo, Yesu anajibu “Imeandikwa tena”. “Tena” hapa inaonyesha kwamba ahadi haikatazwi kuwa ya uwongo bali inakubaliwa; lakini kitu kingine kinahitaji kuongezwa: Maandiko mengine ambayo ni Neno la Mungu sawa na ahadi iliyonukuliwa.

Kwa maneno mengine, Biblia haimalizii na ahadi iliyotajwa. Maneno zaidi ya Mungu lazima yaongezwe ndani yake. Kwa njia hii aya iliyonukuliwa na Yesu inaweka mipaka na kufasiri ufikiaji wa ahadi. Mungu atatuma malaika zake kutulinda, lakini wakati huo huo ahadi hiyo si ahadi isiyo na kikomo kwa kila wakati na hali; inakabiliwa na masharti mengine yanayotimizwa kama yalivyofunuliwa katika Maandiko, kama vile katika kisa hiki, kwamba Mungu asijaribiwe. Shetani alichokuwa anajaribu kufanya ni ili Yesu amjaribu Mungu, ili Yesu alazimishe mkono wa Mungu unaomlinda.

Hivyo basi, kila dai la kibiblia haliwezi kuchukuliwa peke yake, bali ni lazima litii Maandiko mengine yote ili kuelewa maana yake na kufikia.

Mifano miwili

Tokeo la kiasili la kanuni hii ya kufasiri ni kwamba Biblia inaeleweka sikuzote katika maana halisi, na ni pale tu Maandiko yanapotoa ufafanuzi wa ishara au mfano ndipo itumike. Yaani, Maandiko yanafasiriwa kihalisia, na kiroho wakati matumizi yanayolingana yanapatikana katika Maandiko. Hapa kuna mifano miwili ambamo tutatumia kanuni hii ya tafsiri na kuona kwamba ni muhimu kwa uelewa ulioboreshwa.

Mithali 27:17

¹⁷ Chuma hunoa chuma; Ndivyo mtu aunoavyo uso wa rafiki yake.

Ikiwa ungepata nafasi ya kutembelea duka la nyama, huenda ungeona jinsi mchinjaji anavyosugua chuma kwenye chuma ili kunoa makali. Hii inafanya kukata kwa kisu kwa ufanisi zaidi. Hii inaweza kuchukuliwa kwa uhakika wakati makali ni mkali sana kwamba hakuna jitihada yoyote inahitajika ili kufikia viungo na mafuta. Tunapata dhana hii hapa:

Mhubiri 10:¹⁰ Iwapo chuma hakipati, wala mtu hakinoi; Ndipo hana budi kutumia nguvu zaidi. Walakini yafaa kutumia hekima, na kufanikiwa.

Kuna kipengele kingine kinacholetwa katika kutumia kisu kwa kukata, nacho ni hekima. Wakati kunapokuwa na hekima kukata kunaweza kuelekezwa kwa njia ambayo ni ya ufanisi zaidi, kwa hiyo nguvu kidogo inahitajika. Kuhusu chuma, tunasoma pia yafuatayo.

Hesabu 35:¹⁶ Lakini kama alimpiga kwa chombo cha chuma, akafa, ni mwuaji huyo; mwuaji hakika yake atauawa.

Maandiko huita kisu au upanga, au kitu chochote kilichotengenezwa kwa chuma ambacho kinaweza kutumiwa kuua mtu, chombo cha chuma. Na sasa tunasoma maombi yaliyotolewa na mtume Paulo:

Waebrania 4:¹² Maana Neno la Mungu li hai, tena lina nguvu, tena lina ukali kuliko upanga uwao wote ukatao kuwili, tena lachoma

hata kuzigawanya nafsi na roho, na viungo na mafuta yaliyomo ndani yake; tena li jepesi kuyatambua mawazo na makusudi ya moyo.

Waefeso 6:¹⁷ Tena ipokeeni chapeo ya wokovu, na upanga wa Roho ambao ni neno la Mungu;

Hebu tusome aya ambayo tunaichambua tena:

Mithali 27:¹⁷ Chuma hunoa chuma; Ndivyo mtu aunoavyo uso wa rafiki yake.

Tunaona kwamba kwa kawaida nje ya kifungu kunakuja ufahamu halisi wa vipande viwili vya chuma vikisugua kila kimoja ili kunoa upanga. Hata hivyo, tunaona katika Maandiko kwamba Neno la Mungu linaitwa upanga. Tunasoma kwamba Neno la Mungu ni upanga ukatao kuwili, na kwamba upanga wa Roho ni Neno la Mungu. Hivyo tunapata maana ya ziada inayotoka kwenye maandishi. Chuma hunoa chuma. Upanga hunoa upanga. Neno la Mungu hunoa Neno la Mungu. Aya inanoa Aya, na kuifanya maana yake kuwa ya ndani zaidi, ufafanuzi wake kuwa sahihi zaidi, na tamko lake kuwa sahihi zaidi. Jibu la Kristo kwa jinsi Shetani alivyotumia mstari wa Biblia kumjaribu ni mfano wa hili.

Mstari huo unaendelea, “ndivyo mtu aunoavyo uso wa rafiki yake”. Hivi ndivyo, kwa njia ya undugu, marafiki huimarishana wao kwa wao katika matumizi ya Neno la Mungu pamoja na Neno la Mungu. Hii ni kwa sababu marafiki ni wale wanaokupa changamoto, wanaokusaidia kuona usichoweza kuona, ambao kwa upendo hukuonyesha jinsi ya kuwa mtu bora, na wale ambao kwa heshima wanaweza kupima uelewa wako na kukuonyesha makosa yako. Si bure Maandiko yanatangaza:

Mhubiri 12:¹¹ Maneno ya wenye hekima ni kama michokoo; ndio, maneno yao yaliyokusanywa ni kama misumari iliyopigiliwa nyumbani; iliyotolewa na Mchungaji mmoja. (AFV)

Mithali 27:⁶ Jeraha utiwazo na rafiki ni amini; Bali kubusu kwa adui ni kwingi sana.

Ni mabadilishano kati ya marafiki ambayo huboresha watu na mawazo, kwamba maono mapya yawasilishwe na uelewa tofauti kushirikiwa.

Katika baadhi, Neno la Mungu ni kali sana; wakati kwa wengine, kwa sababu ya ukosefu wa mazoezi, linakuwa butu na lenye kutu. Na ndivyo ilivyo kwa watu: wanaongezwa kuwa baraka kwa wengine kulingana na ukali wao, uwezo na utayari wa kunolewa. Hii inakuwa basi sababu nyingine kwa nini tunapaswa kukusanyika³³ pamoja. Lakini kuna Mchungaji mmoja, Neno la Mungu, ambaye ni mkali hata kuutambua moyo. Kama aya inavyosema:

Waebrania 4:12 Maana Neno la Mungu li hai, tena lina nguvu, tena lina ukali kuliko upanga uwao wote ukatao kuwili, tena lachoma hata kuzigawanya nafsi na roho, na viungo na mafuta yaliyomo ndani yake; tena li jepesi kuyatambua mawazo na makusudi ya moyo. ¹³ Wala hakuna kiumbe kisichokuwa wazi mbele zake, lakini vitu vyote vi utupu na kufunuliwa machoni pake yeye aliye na mambo yetu.

Ni kwa jinsi tu tunavyonona kwa Hekima, katika Roho wake, kwa Neno la Mungu, ndipo tutaweza kusimama siku ile ya kuja kwake³⁴.

Isaya 7:14-15

¹⁴ Kwa hiyo Bwana mwenyewe atawapa ishara. Tazama, bikira atachukua mimba, atazaa mtoto mwanamume, naye atamwita jina lake Imanueli. ¹⁵ Siagi na asali atakula, wakati ajuapo kuyakataa mabaya na kuyachagua mema.

Imanueli atakula siagi na asali ili apate kujua kukataa uovu na kuchagua mema. Je, kula siagi na asali kutatusaidia kukataa uovu na kuchagua mema? Hebu tusome mistari mingine michache kuhusu asali na kula:

Zaburi 119:103 Mausia yako ni matamu sana kwangu, Kupita asali kinywani mwangu.

Yeremia 15:16 Maneno yako yalionekana, nami nikayala; na maneno yako yalikuwa ni furaha kwangu, na shangwe ya moyo wangu; maana nimeitwa kwa jina lako, Ee BWANA, Mungu wa majeshi.

---

³³ Waebrania 10:25

³⁴ Ufunuo 6:15-17

Ufunuo 10:⁹ Nikamwendea malaika yule nikamwambia kwamba anipe kile kitabu kidogo. Akaniambia, Kitwae, ukile, nacho kitakutia uchungu tumboni mwako, bali katika kinywa chako kitakuwa kitamu kama asali.

Maneno ya Mungu ni matamu kama asali. Tukiyapokea na kuyaingiza katika maisha yetu, ni kana kwamba tunakula. Kuhusu siagi tunasoma:

Mithali 30:³³ Kwa maana kupiga maziwa huleta siagi;

Siagi ni bidhaa ya maziwa yaliyotikiswa. Ni kuchujwa kwa maziwa ambayo hutoa siagi. Sasa tunasoma yafuatayo:

Waebrania 5:¹¹ Ambaye tuna maneno mengi ya kunena katika habari zake; na ni shida kuyaeleza kwa kuwa mmekuwa wavivu wa kusikia. ¹² Kwa maana, iwapasapo kuwa waalimu, (maana wakati mwingi umepita), mnahitaji kufundishwa na mtu mafundisho ya kwanza ya maneno ya Mungu; nanyi mmekuwa mnahitaji maziwa wala si chakula kigumu. ¹³ Kwa maana kila mtu atumiaye maziwa hajui sana neno la haki, kwa kuwa ni mtoto mchanga. ¹⁴ Lakini chakula kigumu ni cha watu wazima, ambao akili zao, kwa kutumiwa, zimezoezwa kupambanua mema na mabaya.

Maziwa ni kanuni ya kwanza ya maneno ya Mungu. Nyama ni kwa ajili ya wale ambao wamekomaa zaidi, wakiwa wamepita kanuni za msingi za Neno la Mungu. Nyama ni kwa wale ambao akili zao zimezoezwa kupambanua mema na mabaya. Tunapotikisa maziwa ndipo tunapata nyama au siagi. Ni kutikisa, Neno la Mungu lililochanganywa na Neno la Mungu, hapa kidogo, pale kidogo - ambalo litatupatia siagi au nyama. Mstari wa Isaya unatangaza kwamba Imanueli angekula asali na siagi, ili ajue kukataa uovu na kuchagua mema. Kama ilivyothibitishwa na Paulo, nyama kali ni ya wale ambao, kwa sababu ya kuitumia au mazoea, wanaweza kupambanua mema na mabaya pia.

Dhana ya ziada

Kwa kila kitu kilichotajwa hapo awali, Maandiko fulani yanahitaji kuongezwa ili kuwa na picha kamili zaidi. Tunasoma kama ifuatavyo:

1 Yohana 2:20 ²⁰ Bali ninyi mmepakwa na yeye aliye Mtakatifu, nanyi mnajua yote. ... ²⁷ lakini mafuta yale mliyoyapata kwake yanakaa ndani yenu, wala hamna haja ya mtu kuwafundisha; Aliyewafundisha, kaeni ndani yake.

Mtakatifu wa Israeli ni Yesu³⁵. Wanafunzi wa Yesu watapokea upako kutoka Kwake. Upako huo ndio unaofundisha mambo yote, hata hatuhitaji mtu wa kutufundisha ikiwa upako hukaa ndani yetu. Je, tunapokea nini kutoka kwa Yesu ambacho kitatufundisha mambo yote?

Yohana 15:²⁶ Lakini ajapo huyo Msaidizi, nitakayewapelekea kutoka kwa Baba, huyo Roho wa kweli atokaye kwa Baba, yeye atanishuhudia.

Yohana 14:²⁶ Lakini huyo Msaidizi, huyo Roho Mtakatifu, ambaye Baba atampeleka kwa jina langu, atawafundisha yote, na kuwakumbusha yote niliyowaambia.

Upako ambao wanafunzi wanapokea ni Msaidizi, au Roho Mtakatifu. Ni upako huohuo (yaani, Roho Mtakatifu) anayefundisha mambo yote, na chombo chake kikuu anachotumia ni Neno la Mungu³⁶.

Hitimisho

Tunapokea Maandiko kwa njia ya Roho Mtakatifu, ambaye hutumia Maandiko kufasiri Maandiko kwa ajili yetu. Biblia inadai kwamba tufafanue, tuweke mipaka na tufafanue ufikiaji wa Maandiko kulingana na kile Maandiko yanachofundisha. Kama ilivyoandikwa:

Zaburi 36:⁹ Maana kwako iko chemchemi ya uzima, Katika nuru yako tutaona mwanga.

Katika nuru na mfano Wake, na katika nuru ya Maandiko, tunapokea nuru zaidi. Katika nuru ya Neno la Mungu, tunatiwa nuru.

---

³⁵ Matendo 2:^{25,27}

³⁶ Waefeso 6:¹⁷

Sheria ya tano

Mioyo yetu inapaswa kuwa tayari. Ili Neno la Mungu lipate mizizi na kutimizwa katika maisha yetu, likileta matunda kwa wakati wake, udongo wa mioyo yetu unapaswa kuwa na utayari na tayari. Mwanafunzi wa Biblia anatayarisha moyo wake mkulima anapotayarisha udongo wake na kungoja kwa hamu mbegu na mvua. Mapenzi ya mwanadamu yanahitajika. Hebu tuone mistari michache kuhusu hili:

Mathayo 13:3-9

³ Akawaambia mambo mengi kwa mifano, akisema, Tazama, mpanzi alitoka kwenda kupanda. ⁴ Hata alipokuwa akipanda, mbegu nyingine zilianguka karibu na njia, ndege wakaja wakazila; ⁵ nyingine zikaanguka penye miamba, pasipokuwa na udongo mwingi; mara zikaota, kwa udongo kukosa kina; ⁶ na jua lilipozuka ziliungua; na kwa kuwa hazina mizizi zikanyauka. ⁷ Nyingine zikaanguka penye miiba; ile miiba ikamea, ikazisonga; ⁸ nyingine zikaanguka penye udongo mzuri, zikazaa, moja mia, moja sitini, moja thelathini. ⁹ Mwenye masikio na asikie.

Hebu tufafanue baadhi ya maneno:

Mathayo 13:¹⁸ Basi ninyi sikilizeni mfano wa mpanzi. ¹⁹ Kila mtu alisikiapo neno la ufalme na halielewi, huja yule mwovu na kulinyakua lililopandwa moyoni mwake. Huyu ndiye aliyepandwa kando ya njia.

Ni wazi zaidi katika aya hii ifuatayo:

Marko 4:¹³ Akawaambia, Hamjui mfano huu? basi mtaifahamuje mifano yote? ¹⁴ Mpanzi hupanda neno.”

Mbegu ni Neno la Ufalme wa Mungu; mbegu ni Neno la Mungu. Suala muhimu zaidi hapa ni mtazamo wa msikilizaji. Hatima yake ya milele inategemea jinsi anavyopokea Neno la Mwalimu wa Kimungu. Sasa tunasoma yafuatayo:

Mathayo 13:¹⁹ “Kila mtu alisikiapo neno la ufalme asielewe nalo, huja yule mwovu na kulinyakua lililopandwa moyoni mwake.

Huyu ndiye aliyepandwa kando ya njia. ²⁰Lakini yeye aliyepandwa penye miamba, huyo ndiye alisikiaye lile neno na kulipokea mara kwa furaha; ²¹lakini hana mizizi ndani yake, bali hudumu kwa muda; ²²Naye aliyepandwa penye miiba, huyo ndiye alisikiaye lile neno; na shughuli za dunia na udanganyifu wa mali hulisonga lile neno, likawa halizai. ²³Lakini yule aliyepandwa penye udongo mzuri, huyo ndiye alisikiaye lile neno na kuelewa nalo; naye azaa matunda, huyu mia, na huyu sitini, na huyu thelathini.”

Ni hali gani ya moyo inayofanya Neno la Mungu kuwa na matokeo? Kuna hatua tatu zilizo wazi: kusikia Neno, kuelewa Neno, na kisha kuzaa matunda. Je, ni hali zipi za moyo zinazofanya Neno la Mungu kutofanya kazi? Kwanza, yeyote anayesikia Neno la Mungu na halielewi. Pili, yeyote anayesikia Neno la Mungu lakini akajikwaa kwa sababu dhiki au mateso hutokea kwa ajili ya Neno, naye anachukizwa. Na mwisho, yeyote anayesikia Neno la Mungu lakini shughuli za dunia hii na udanganyifu wa mali humfanya asizae matunda. Mistari hiyo hapo juu inaelezea hali za moyo ambazo zingezuia Neno lisitimize hatima ambayo lilitumwa kwayo, ambayo ingezaa matunda.

Hebu tusome aya zifuatazo kuhusu kuelewa neno:

Danieli 10:⁸ Basi nikaachwa peke yangu, nikaona maono haya makubwa, wala hazikusalia nguvu zozote ndani yangu; ⁹Lakini niliisikia sauti ya maneno yake, na niliposikia sauti ya maneno yake, nikashikwa na usingizi mzito juu ya uso wangu, na uso wangu ukielekea nchi. ¹⁰ Na tazama, mkono ukanigusa, ukaniweka juu ya magoti yangu na vitanga vya mikono yangu.

¹¹ Akaniambia, Ee Danieli, mtu upendwaye sana, yafahamu maneno nikuambiayo, ukasimame kiwima-wima; maana kwako nimetumwa sasa. Na aliponiambia neno hili, nalisimama nikitetemeka. ¹²Ndipo akaniambia, Usiogope, Danieli; kwa maana tangu siku ile ya kwanza ulipotia moyo wako ufahamu, na kujinyenyekeza mbele za Mungu wako, maneno yako yalisikiwa; nami nimekuja kwa ajili ya maneno yako. ¹³Lakini mkuu wa ufalme wa Uajemi alinipinga siku ishirini na moja; bali, tazama,

huyo Mikaeli, mmoja wa hao wakuu wa mbele, akaja kunisaidia; nami nikamwacha huko pamoja na wafalme wa Uajemi.”

Danieli alipokea maneno³⁷ katika ufunuo na akaelewa maono hayo. Danieli, pengine kama tokeo la maono hayo na/au kutokana na majira ya sikukuu, aliomboleza kwa majuma matatu kamili. Kama sehemu ya hayo, wakati huu alikuwa na lishe maalum na nyepesi. Mara tu wakati huo ulipotimia, na sikukuu ya mikate isiyotiwa chachu ilikuwa tayari imekwisha³⁸ (mfano wa mkate au Neno lishukalo kutoka mbinguni³⁹), Danieli alipata maono mengine ambayo malaika alisema naye, maneno ni muhimu kuelewa mchakato wa ufunuo. Danieli anatambuliwa kuwa mtu anayependwa sana mbinguni. Huu haupaswi kueleweka kuwa upendeleo, kwa kuwa Mungu hana upendeleo⁴⁰. Danieli alipendwa sana kwa sababu alimwacha Mungu ampende⁴¹. Tunaona kwamba muundo unarudiwa hapa. Yohana mtume naye alipendwa sana⁴². Ufunuo wa kinabii umetolewa kwa wale ambao wamekubali kwa kiwango kikubwa agape ya Mungu. Wale ambao katika ngazi ya Petro⁴³ wako karibu zaidi na Mungu ndio walio na pendeleo la kuona hali ya unabii na kuelewa.

Ni nini kilitayarisha njia ili maneno ya Danieli yasikiwe katika nyua za kimbingu na malaika atume kueleza mambo ambayo yangewapata watu wa Mungu mpaka mwisho? Mambo mawili muhimu sana. Kwanza kabisa, alifanya uamuzi wa kufahamu kuweka moyo wake katika kuelewa. Hakuchagua kutojali ufunuo; kinyume chake! Alitamani kujua na kuelewa Neno na mapenzi ya Mungu. Na pili, alijiadhibu mbele za Mungu. Alitambua makosa yake na ya taifa lake, na akamtukuza Mungu. Masharti haya mawili ni sehemu ya ufunguo wa kupokea na kuelewa ufunuo wa Neno la Mungu. Sasa, hadithi haikuishia hapa. Kulikuwa na

---

³⁷ Neno lililotafsiriwa kama “kitu” katika mstari wa kwanza ni דָּבָר ambalo maana yake ni neno; mada, jambo; kitu, kitu fulani; neno la Mungu.

³⁸ Katika mstari wa 4 inasema kwamba siku ya 24 ya mwezi wa kwanza alipokea maagizo ya ziada ya mbinguni.

³⁹ Yohana 6:32-35, 63; Kumbukumbu 32:1-3

⁴⁰ Warumi 2:11

⁴¹ 1 Yohana 3:1; 1 Yohana 4:19; Warumi 5:5

⁴² Yohana 21:20

⁴³ 2 Petro 1:5-7

mtu ambaye alikuwa akipinga Danieli kupokea ufunuo huo. Mapenzi ya mbinguni yalikuwa kwa Danieli kupokea ufunuo tangu siku ya kwanza kabisa, lakini hivi ndivyo Maandiko yanafunua:

Danieli 10:13 “Lakini mkuu wa ufalme wa Uajemi alinipinga siku ishirini na moja; bali, tazama, huyo Mikaeli, mmoja wa hao wakuu wa mbele, akaja kunisaidia; nami nikamwacha huko pamoja na wafalme wa Uajemi. ...”²⁰ Ndipo akasema, “Je! Unajua sababu hata nikakujia? Na sasa nitarudi ili nipigane na mkuu wa Uajemi; nami nitakapotoka huku, tazama, mkuu wa Uyunani atakuja.”

Malaika alijaribu ili Danieli apate ufahamu tangu siku ile ya kwanza, lakini mkuu wa Uajemi hakumruhusu. Malaika alipigana na mkuu wa Uajemi, na kwa siku ishirini na moja hakuweza kushinda. Mkuu huyu wa Uajemi ni nani? Katika Yohana 14:30 na Mathayo 4:8-9 tuna utambulisho wa mkuu wa Uajemi. Yeye ndiye mkuu wa ulimwengu huu, anayetawala falme za ulimwengu huu. Mkuu wa falme za ulimwengu huu ni Ibilisi, na kwa hiyo, ana uwezo wa kuziacha, kama vile alipozitoa kwa Yesu nyikani. Sasa, kurejelewa kwa Uajemi kunatokana na ukweli kwamba Danieli alikuwa chini ya mamlaka ya Uajemi, kama inavyotajwa katika kitabu cha Danieli. Kama mkuu wa Uajemi, Ibilisi alikuwa na udhibiti wa milki hiyo, na kwa siku ishirini na moja alizuia na kupigana dhidi ya malaika ambaye alikuwa akileta ufahamu.

Kisha tunajulishwa kwa Mikaeli⁴⁴, mmoja wa wakuu wakuu, na ni baada ya siku ishirini na moja tu ambapo Mikaeli alikuja kumsaidia malaika huyu kushinda. Mbali na Mungu, Mikaeli ndiye pekee anayeweza kumshinda Ibilisi. Mikaeli anashinda juu ya mkuu wa ulimwengu huu. Tunaona kwamba kipindi cha maombolezo cha siku ishirini na moja kinalingana na wakati ambapo malaika alikuwa akipigana na mkuu wa Uajemi. Tunajiuliza, nini kingetokea kama Danieli angeacha kuomba, kutafuta ufahamu, na kuomboleza na kujirudi kabla ya siku ishirini na moja kuisha? Inaonekana ni wazi kwamba kuendelea kwa Danieli ndiko kulikomwezesha Mikaeli kuingilia kati katika ufalme wa Uajemi.

---

⁴⁴ Mikaeli inamaanisha “nani kama Mungu?”

Kusisitiza kwake kuelewa kunachochea, kwanza, malaika kutumwa kumpa ufahamu, na siku ishirini na moja baadaye, baada ya kuingilia kati kwa Mikaeli, malaika huyu angeweza kumpa ufahamu ambao Mungu alitaka awe nao.

Ustahimilivu mbele ya kiti cha neema pia unapatikana katika hadithi nyingine mbili: ya kwanza wakati Yakobo alipopigana mweleka na malaika⁴⁵, na ya pili katika hakimumu dhalimu⁴⁶. Hadithi hizi tatu zinafunua tamani la kina la moyo ambayo inaongozwa na Mungu. Kina hiki kinadhihirika katika mfano wa lulu ya thamani kubwa⁴⁷. Ukweli ni wa thamani kadiri gani kwetu? Je, utu wa Yesu ni wa thamani kiasi gani kwetu? Je, tunathamini kiasi gani zawadi ya mbinguni?

Hali ya pili ambayo Neno lisingeweza kuzaa matunda ni wakati Neno, linapokubaliwa linapokuja, linazalisha migogoro, mateso na machukizo. Na sharti la tatu ambalo ndani yake Neno halizai matunda ni pale mahangaiko ya dunia hii na kutafuta maisha ya starehe katika dunia hii yanapofanya Neno kutozaa matunda.

Tunaweza kuwa katika hali ambayo kukubali Neno la Mungu kunaweza kusiwe maarufu, na kuishi kulingana nalo kunaweza kumaanisha kuwapinga walio wengi. Inaweza kumaanisha kwenda kinyume na familia yetu; inaweza pia kumaanisha kuwa na msimamo tofauti na jumuiya yetu ya kidini. Ikiwa tunatazama historia ya watu wa Mungu kupitia enzi, hali hizi zilikuwa za kawaida badala ya ubaguzi. Kwa kweli, hivi ndivyo Biblia inavyosema:

2 Timotheo 3:12 Naam, na wote wapendao kuishi utauwa katika Kristo Yesu watateswa. 13 Lakini watu waovu na wadanganyifu wataendelea kuwa waovu zaidi na zaidi, wakidanganya na kudanganyika.

Ona jinsi mateso yanavyounganishwa na udanganyifu, yaani, na mafundisho ya uongo badala ya ukweli, na watu waovu wakidanganywa

---

⁴⁵ Mwanzo 32:²²⁻³⁰

⁴⁶ Luka 18:¹⁻⁸

⁴⁷ Mathayo 13:⁴⁵⁻⁴⁶

na kudanganya. Kudanganya na kudanganywa ni katika uhusiano wa karibu na watu kuwa waovu.

Mathayo 10:21 Na ndugu atamsaliti ndugu yake auawe, na baba atamsaliti mtoto, na watoto watainuka dhidi ya wazazi wao na kuwaua. ...²⁴ Mwanafunzi hampiti mwalimu wake, wala mtumwa hamzidi bwana wake.²⁵ Yatosha mwanafunzi kuwa kama mwalimu wake, na mtumwa kuwa kama bwana wake. Ikiwa wamemwita mwenye nyumba Beelzebuli, si zaidi sana watu wa nyumbani mwake?

Kristo mwenyewe anawaonya wanafunzi wake kwamba mwanafunzi hatakuwa juu ya bwana wake. Lakini Biblia inaendelea:

Marko 10:29 Yesu akasema, “Amin, nawaambieni, Hakuna mtu aliyeacha nyumba, au ndugu waume, au ndugu wake, au mama, au baba, au watoto, au mashamba, kwa ajili yangu, na kwa ajili ya Injili,³⁰ ila atapewa mara mia sasa wakati huu, nyumba, na ndugu waume, na ndugu wake, na mama, na watoto, na mashamba, pamoja na udhia; na katika ulimwengu ujao uzima wa milele.”

Wale wanaomjua Mungu wao wanajua kwamba Yeye ni muungwana, na kwamba atalitimiza Neno Lake vizuri zaidi kuliko vile wanafunzi Wake wanavyoweza kufikiria. Lakini kwa kawaida mwili hushikilia kile kinachoonekana, badala ya kisichoonekana⁴⁸. Wanapokabiliwa na matarajio ya mateso, kuondolewa katika vitabu vya kanisa na kuchafuliwa sifa, imani ya wengi inatikisika. Wakati mwingine hata ukweli kwamba mtu anafanya kazi kwa taasisi ya kidini inaweza kuwa kizuizi cha kusoma, ikiwa masomo yake yanaongoza katika mwelekeo unaoenda kinyume na mila ya taasisi hiyo. Hii haiathiri tu urafiki na familia, lakini pia husababisha uhusiano wa kazi na kazi yenyewe kuwa hatarini. Na hivi ndivyo Neno la Mungu linatimizwa, si kwa sababu Mungu anataka iwe hivyo. Neno la Mungu linapoteza ufanisi wake kwa watu wengi wakati wa mateso, dhiki na kupoteza ustawi wa muda. Kile ambacho wengi hawatakizingatia ni njia nyingi za hila ambazo kwazo

---

⁴⁸ Waebrania 11:²⁴⁻²⁷

mtu anaweza kulizamisha Neno la Mungu. Tunahitaji kujifunza kutoka kwa Kristo, na kuwa tayari kuacha tamaa, tamaa na ubinafsi wetu madhabahuni ili Neno la Mungu liweze kuzaa matunda yake ya amani. Je, udongo lazima uweje ndani ya wale wanaopaswa kupokea Neno la Mungu? Je, tutampokeaje Kristo, yule mzao⁴⁹?

Luka 8:¹⁵Lakini zile penye udongo mzuri, ndio wale ambao hulisikia lile neno kwa moyo mwema na mzuri, na kulishika, na kuzaa matunda kwa saburi.

Ardhi nzuri ni moyo mnyofu na mzuri, na baada ya kusikia Neno, kulishika na kuzaa matunda kwa uvumilivu. Ni nani mwenye moyo mnyofu na mwema? Wale wote wanaotaka kufanya mapenzi ya Mungu kwa dhati, kwa sababu inasema:

Yohana 7:¹⁷ Mtu akipenda kufanya mapenzi yake, atajua habari ya yale mafundisho kwamba yatoka kwa Mungu, au kwamba mimi nanena kwa nafsi yangu.

Kwa maneno mengine, ili kujua mafundisho, ni muhimu kuwa na hamu ya kufanya mapenzi ya Mungu. Hapo ukweli utajulikana. Wale wanaotaka kufanya mapenzi ya Mungu, na kujitoa wenyewe kufuata usadikisho wa Roho Mtakatifu, wana moyo wa uaminifu na mzuri. Watalisikia Neno la Mungu kana kwamba linazungumza nao kibinafsi, na kwa hivyo watalithamini, na kulihifadhi daima.

Marko 10:15

¹⁵ Amin, nawaambia, Mtu ye yote asiyeupokea ufalme wa Mungu kama mtoto mdogo, hataingia ndani yake.

Yesu anasema ili kuupokea ufalme wa Mungu, tunapaswa kuupokea kama mtoto mdogo. Ufalme wa Mungu ni nini? Tunaona imefafanuliwa hapa:

Marko 4:²⁶ Akasema, Ndivyo ulivyo Ufalme wa Mungu, kana kwamba mtu apanda mbegu katika udongo; ... ³⁰ Akasema, "Tutaulinganisha ufalme wa Mungu na nini? au tutaulinganisha

---

⁴⁹ 1 Yohana 3:9

na mfano gani? ³¹ Ni kama punje ya haradali, ambayo ikipandwa katika nchi, ni ndogo kuliko mbegu zote zilizo katika nchi.

Yesu anapozungumzia kupokea ufalme, anazungumza kuhusu kupokea mbegu au Neno la Mungu.

Mathayo 11:²⁵ Wakati huo Yesu akajibu, akasema, Nakushukuru, Baba, Bwana wa mbingu na nchi, kwa kuwa mambo haya uliwaficha wenye hekima na akili, ukawafunulia watoto wachanga.

Je, ni nini kuhusu watoto wadogo kinachowaruhusu kupokea ufalme wa Mungu? Kwanza kabisa, mtoto mdogo ni mdanganyifu, kwa kawaida huamini kila kitu anachoambiwa na kutenda kulingana na imani hiyo mpaka ajue kwamba watu wanaweza kumdanganya. Zaidi ya hayo, mtoto mdogo ni mdadisi na anatamani kuelewa. Inajulikana kuwa kuna umri ambao watoto hawaachi kuuliza maswali ya kwa nini. Ulimwengu uko mbele yao na wanachunguza kila kitu. Akili zao ni kama sifongo. Na hivi ndivyo watu wazima wanapaswa kuwa, ili kupokea mbegu.

Aidha, tunasoma aya zifuatazo:

Luka 10:²¹ Saa ile ile alishangilia kwa Roho Mtakatifu, akasema, "Nakushukuru, Baba, Bwana wa mbingu na nchi, kwa kuwa mambo haya umewaficha wenye hekima na akili; umewafunulia watoto wachanga; Naam, Baba, kwa kuwa ndivyo ilivyokupendeza. ²² Akasema, Nimekabidhiwa vyote na Baba yangu, wala hakuna amjuaye Mwana ila Baba; wala hakuna amjuaye Baba ila Mwana, na ye yote ambaye Mwana appenda kumfunulia."

Yesu aliwatuma wale sabini na wawili mijini, na waliporudi, Yesu alifurahi. Kile ambacho wanafunzi walipitia katika safari hiyo ya umisionari kilikuwa ushuhuda wa utume wa Kristo, ushuhuda ambao ulitangaza maneno ya Yesu kuwa ya kweli na kuthibitisha utambulisho wa Yesu kama Masihi wa ulimwengu huu.

Kisha Yesu anamtukuza Baba yake. Kwa nini anafanya hivyo? Anafanya hivyo kwa sababu Baba alificha mambo haya kwa wenye hekima na akili,

lakini aliyafunua kwa watoto wachanga. Yesu hapo, bila kukawia, anatangaza ni ufunuo gani ambao watoto wachanga wanapokea: Utambulisho wake na utume wake. Yesu anasema, “Nimekabidhiwa vitu vyote na Baba yangu”. Yesu anajitangaza kuwa Mwombezi wa ulimwengu. Hakukuwa na chochote kilichosalia ambacho hakikutolewa mikononi mwa Mwana. Yesu alipokuja, watu wa dunia (wenye hekima, werevu) hawakuweza, kwa hekima yao wenyewe, kumwona Mwana wa Mungu katika unyenyekevu wake. Ni watoto wachanga tu, ambao kwa unyenyekevu wa roho walisikiliza, waliamini na kufuata, wangeweza kutambua utukufu wa tabia ya Mwana.

Kisha Yesu anatangaza kwamba hakuna amjuaye Mwana ila Baba, na kwamba hakuna amjuaye Baba isipokuwa Mwana na wale ambao Mwana atamfunulia. Yesu anajitangaza kuwa ni Mfunuaji wa Baba. Ujuzi wa Baba na Yeye ni nani hutoka kwa Yesu, ambaye humpa yule anayemtaka. Tunaweza kumjua Baba ikiwa tutamkazia macho Yesu, kwa sababu alisema:

Yohana 14:⁸ Filipino akamwambia, Bwana, utuonyeshe Baba, na yatutosha.

⁹ Yesu akamwambia, Mimi nimekuwa pamoja nanyi siku hizi zote, wewe usinijue, Filipino? yeye aliyeniona mimi amemwona Baba; nawe wasemaje basi, Utuonyeshe Baba? ¹⁰ Husadiki kwamba mimi ni ndani ya Baba, na Baba yu ndani yangu? maneno niwaambiayo mimi siyasemi kwa nafsi yangu; bali Baba akaaye ndani yangu, yeye ndiye anayezifanya kazi hizo.”

Kwa kumtazama Mwana, tunajifunza kutoka kwa Baba na kujua Baba ni nani. Yesu mwenyewe anatuambia kwamba maneno yake ni kazi hasa za Baba yake. Katika mtu mkamilifu Yesu, sifa tukufu za Baba zinapatikana⁵⁰, utimilifu wa Uungu⁵¹ ukikaa ndani ya Kristo. Kumwona Yesu ni kumwona Baba. Hebu tusome aya moja zaidi ambayo itathibitisha kile tunachohitimisha:

---

⁵⁰ 2 Wakorintho 4:⁶

⁵¹ Wakolosai 2:⁹

Mathayo 16:¹³ Yesu alipofika pande za Kaisaria Filipi, akawauliza wanafunzi wake, akisema, Watu hunena Mwana wa Adamu kuwa ni nani?

¹⁴ Wakasema, “Wengine husema wewe ni Yohana Mbatizaji, wengine Eliya; na wengine Yereimia au mmojawapo wa manabii.

¹⁵ Akawaambia, Na ninyi mwaninena ya kuwa mimi ni nani?

¹⁶ Simoni Petro akajibu, akasema, Wewe ndiwe Kristo, Mwana wa Mungu aliye hai.

¹⁷ Yesu akajibu, akamwambia, Heri wewe Simoni Bar-yona; kwa kuwa mwili na damu havikukufunulia hili, bali Baba yangu aliye mbinguni.

Yesu ni nani? Tuliona hapo awali kwamba ufunuo wa Yesu ni nani, ufunuo wa Yesu Kristo, unatolewa na Baba kwa watoto wachanga. Kwa swali la Yesu kuhusu Yeye ni nani, ni Petro anayejibu, akisema, “Wewe ndiwe Kristo, Mwana wa Mungu aliye hai”. Kisha Yesu anamtangaza Petro kuwa mtu aliyebarikiwa, kwa sababu alipokea ufunuo huo kutoka kwa Baba aliye mbinguni.

Dhana ya ziada

Hebu tuendelee kuhakiki jinsi mchakato wa ufunuo hutokea. Je, ufunuo wa Yesu Kristo unakujaje kwa mwanadamu? Ufunuo huo unatolewaje? Kwa yale ambayo tayari tumeshughulikia, tutaongeza yafuatayo:

Malaki 2:⁷ Kwa maana midomo ya kuhani inapaswa kushika maarifa, na sheria itafute kinywani mwake; kwa maana yeye ni mjumbe wa Bwana wa majeshi.

Waebrania 13:⁷ Wakumbukeni wale waliokuwa wakiwaongoza waliowaambia neno la Mungu, ambao kwa kuuchunguza mwisho wa mwenendo wao ifuateni imani yao. ... ¹⁷ Watiini wenye kuwaongoza, na kuwanyenyekesha; kwa maana wao wanakesha kwa ajili ya nafsi zenu, kama watu watakaotoa hesabu, ili wafanye hivyo kwa furaha, wala si kwa huzuni; kwa maana hiyo haiwafai ninyi.

Kuhani au mchungaji aweke maarifa⁵². Ni kutoka kwa kuhani kwamba tunapaswa kujifunza sheria. Kuhani ni mjumbe wa Bwana, na tunapaswa kumkumbuka. Wale wanaosema Neno la Mungu kwetu wanapaswa kutawala, kwa kuzingatia mazungumzo yao (mwenendo/tabia). Tunapaswa kuwaombea kwa bidii wachungaji na viongozi wetu wa kiroho. Ni hapa ambapo jaribu la pili jangwani linawasilishwa⁵³. Katika funzo la wahudumu la Biblia, huenda wengine wakapuuza au wasikubali kwamba Mungu hufunua uelewaji kwa watoto wachanga. Wanaweza kuamini kwamba wao ni wenye hekima na busara, wakipuuza masharti yanayohitajika ya moyo. Wanaacha kuwa kama watoto wadogo. Huenda wakashawishiwa kuamini kwamba uamuzi wao wa pamoja umevuviwa na wenye mamlaka, wakipuuza ufunuo uliosalia unaoonyesha kwamba mamlaka yao huja na yanategemea Maandiko pekee. Imeandikwa “tena,” ikimaanisha mara nyingi, kwamba ili kupokea Neno, moyo wa uaminifu na mzuri unahitajika, ambao ni Bwana pekee anayeweza kutoa⁵⁴, kwa sababu moyo wa udanganyifu utapotosha. Kama ilivyoandikwa “tena” (“tena” maana yake ni kuongeza na kupanua):

Zaburi 23:1 Bwana ndiye mchungaji wangu; sitapungukiwa na kitu.

Bwana anataka kuwa kiongozi wangu! Anataka kuwa na uhusiano binafsi wa moja kwa moja na mimi! Kama ilivyoandikwa “tena”:

Yohana 6:45 Imeandikwa katika manabii, Na wote watakuwa wamefundishwa na Mungu. Basi kila mtu aliyesikia na kujifunza kwa Baba, huja kwangu.’

Yakobo 1:5 Lakini mtu wa kwenu akipungukiwa na hekima, na aombe dua kwa Mungu, awapaye wote, kwa ukarimu, wala hakemei; naye atapewa. ⁶ Lakini na aombe kwa imani, pasipo shaka yo yote. Maana mwenye kusitasita ni kama wimbi la bahari lililochukuliwa na upepo na kupeperushwa huku na huku.

---

⁵² Mathayo 13:51-52

⁵³ Mathayo 4:5-7

⁵⁴ Zaburi 51:10; Yereimia 17:9

Ni ukweli wa thamani kama nini! Mungu anataka kutuingiza katika uhusiano wa karibu wa binafsi ambapo kila mmoja wetu anaweza kuwa anajifunza miguuni pake. Hebu tupokee Neno kamili la Mungu, tukiwaombea viongozi wetu wa kiroho, huku tukitafuta uhusiano huo binafsi na Bwana.

Hitimisho

Ili Neno la Mungu lieleweke, linahitaji moyo ulio tayari kulipokea. Maneno yanahitaji kueleweka, sio tu kusikia. Mungu anahangaika kutuma ufahamu kwa wale wanaomwomba. Huenda kukawa na vizuizi vya kiroho, lakini hatimaye Yesu Kristo ataondoa vikwazo vyote. Makosa, mateso, na mahangaiko na utajiri wa dunia hii huzuia Neno kuzaa matunda. Ni wale tu ambao ni kama watoto wadogo katika roho, wanaomwona Mungu kama Baba yao na kupokea maneno yake yote hivyo, watapokea Neno. Kwa kumtazama Mwana, tunajifunza kutoka kwa Baba na kujua Baba ni nani. Ufunuo wa Yesu Kristo unatolewa na Baba kwa watoto wachanga. Ujumbe wa injili, ujumbe wa Baba na Mwana, ungepokelewa na wote ambao wangeupokea kama watoto wadogo. Mchakato wa asili wa ufunuo ni kupitia kwa kuhani kama mjumbe wa Mungu: anapaswa kushika maarifa, na sheria inapaswa kuwa midomoni mwake; lakini Mungu anatamani kama vile Baba awe na ushirika wa karibu wa kibinafsi na kila mmoja wetu, ambamo tunaweza kupokea hekima na ufahamu kutoka Kwake.

Hitimisho kwa Jumla

Hizi ndizo kanuni tano za msingi za tafsiri. Maandiko yote lazima yachukuliwe, bila kuongeza wala kupunguza. Maandiko hayawezi kupingwa, na ni lazima yafafanuliwe kwa kutumia Maandiko yenyewe, huku tukimwomba Mungu abadili mioyo yetu na kutupa nuru.

Kuna pointi chache zinazostahili kuzingatiwa. Ya kwanza ni kwamba Mungu, akiwa Muumba wa akili ya mwanadamu, anafaa zaidi kusitawisha chombo bora zaidi cha kufundishia. Kuhusiana na hilo, Maandiko hayawezi kushindwa, kwa kuwa yalikusudiwa hasa kwa ajili ya hali ya kibinadamu. Tunaweza kujifunza kutokana na kanuni za ufundishaji zinazodokezwa katika Biblia ili kuziiga katika sehemu zote za ufundishaji.

Moja ya mambo ambayo tunaona katika Biblia ni kanuni ya kurudia-rudia na kupanuka. Tunaona kwamba katika sehemu moja ya Biblia ujumbe unatolewa, na kisha mahali pengine ujumbe uleule unatolewa lakini kwa njia tofauti, kisha unarudiwa mahali pengine katika mazingira tofauti tena. Kanuni nyingine ambayo tunaweza kuona waziwazi katika Biblia ni matumizi ya takwimu na vielezi. Tuliangazia machache mapema katika kijitabu hiki. Katika marudio kuna upanuzi wa maudhui ambayo husaidia kuendeleza mada kwa kuzingatia. Kuna mifano tofauti ya haya yote, lakini kwa ufupi tunaweza kufikiria miwili: Mmoja wao ni injili. Hakuna kitabu kimoja cha injili, bali ni vitabu vinne tofauti, kila kimoja kikiwa na mtazamo wake wa kipekee, kikieleza matukio ambayo yalikuwa muhimu zaidi kwa kila mwandishi. Hadithi zinajirudia na kujikuza katika injili. Mfano mwingine ni unabii unaopatikana katika kitabu cha Danieli. Kila kitu kilianza na ndoto ya Nebukadreza katika sura ya 2. Kisha mlolongo huo huo umetolewa katika Danieli sura ya 7, lakini kutoka kwenye mtazamo tofauti, na zaidi katika maono ya Danieli 8 na 9, kuhitimisha na kile kinachotolewa katika sura za mwisho za kitabu. Mitume wa baadaye pia wanarudia na kupanua na kuweka wazi zaidi yale ambayo manabii wa awali walikuwa wameandika.

Tunaposonga hatua kwa hatua kupitia Biblia mipaka ya ujuzi inapanuka, ikifunika msingi zaidi na zaidi, na tunaweza kuiona zaidi kana kwamba

tunapanda. Hilo hutuongoza kwenye usadikisho kwamba hatuwezi kuwa salama tukitumia mstari mmoja tu kama uthibitisho wa jambo fulani. Vifungu vingi vinavyojumuishwa, ndivyo uelewa unaopatikana utakuwa bora zaidi.

Tunapojifunza Maandiko, kutakuwa na nyakati ambazo ushuhuda unaopatikana utaonekana kuwa wenye kupingana. Itaonekana kuwa haiwezekani kushikilia aya moja bila ya kuibatilisha nyingine. Wakati mwingine utata unaonekana hujitatuwa wenyewe katika muktadha huo huo; wakati mwingine hauwezi. Nyakati nyingine tutagundua kwamba mikanganyiko hiyo hutoweza tunapotazama maana ya neno, hasa katika lugha yake asilia. Wakati mwingine hauwezi.

Kushindwa na matokeo ya kutojumuisha dhana mbili zinazoonekana kupingana kunaonyeshwa vyema katika historia. Israeli walikuwa wakingojea ujio wa Masihi katika utukufu. Matumaini ya taifa, viongozi na watu sawa, yalikuwa katika ujio wa Masihi katika ukuu wake. Lakini Biblia pia inatoa ushuhuda wa Masihi anayeteseka. Kutoweza kuongeza ufunuo kamili wa Masihi kwenye imani yao kulileta matokeo ambayo sote tunayajua katika kukataliwa kwake na kusulubiwa. Kwa nini watu wa Mungu walichukua njia hii? Ni hali gani zilizowafanya kupuuza kabisa sehemu ya ukweli? Viongozi wa kiroho walichukua jukumu gani? Tukikabiliwa na tukio kama hilo ambalo lilileta mfadhaiko mwingi na kumwaga damu, je, hatupaswi kujifunza kutoka kwa mababu zetu?

Haikuwa ukosefu wa uwezo wa kiakili; katika mambo haya kwamba kamwe si tatizo. Jibu liko moyoni, katika asili yetu ya kibinadamu⁵⁵. Hadithi hii ni kioo kinachotusaidia kuelewa ni kwa nini asili yetu inaelekea kukataa dhana za Kibiblia ambazo zinapingana na ahadi zingine za ajabu. Hali hii ya asili ya moyo itajidhihirisha kila mara isipokuwa idhibitiwe na Roho wa Mungu.

---

⁵⁵ “Kwa nini watu wengi sana wa siku za Yesu walishindwa kuona ufunuo wa Mungu ndani ya Yesu? Kwa sababu walikataa kujitiisha chini ya uongozi wa Roho Mtakatifu kupitia Maandiko, walitafsiri vibaya ujumbe wa Mungu na kumsulubisha Mwokozi wao. Tatizo lao halikuwa la akili. Mioyo yao iliyofungwa ndiyo iliyotia giza akili zao, na kusababisha hasara ya milele.” Seventh Day Adventist Believe, ukurasa wa 19.

Lakini hatupaswi kuogopa mizozo hii. Kinyume chake, tunapaswa kutafuta, kuchunguza na kushikilia mizozo kwa upendo. Migongano inayoonekana ni ishara kwamba ufahamu wetu si mkamilifu; Hizo ni ahadi ya nuru kuu zaidi. Maandiko yenyewe yataiondoa. Wakati mwingine sisi huwa tunajadili na kubishana kuhusu maoni mawili, badala ya kuruhusu akili iunganishe, kupitia masomo zaidi ya kimaandiko na maombi, katika moja yenye maono ya kina zaidi. Ni katika hali hii kwamba picha ya pande mbili inapata kuwa ya kina na mapana zaidi. Wakati mwingine kutokuwa na uwezo huu wa kuchanganya picha mbili katika moja ni sababu kwa nini Maandiko ni ya kiroho. Maana za kiroho hutolewa kwa kauli ambazo hatuwezi kuzipatanisha katika maana yake halisi, wakati ukweli uko katika muunganisho wa neno halisi ambapo maono hupokea kina na utajiri.

Mikanganyiko inayoonekana ni mlango wa maarifa. Mipingano hiyo inayoonekana inapotatuliwa kupitia Maandiko, sehemu mpya ya ujuzi hufunguka kwa mwanafunzi, huku ikitoa utaratibu mkubwa zaidi kwa uelewaji wa hapo awali. Na tunapochunguza, mlango iliyofungwa zaidi itapatikana, ikingojea kufunguliwa. Pia tutapata mikanganyiko ambayo inaweza kuwa ya juu sana kwetu na ambayo inaweza kwanza kuhitaji safu kadhaa za uelewa kabla ya kufunguliwa. Mizozo hii inapotatuliwa, hasa inaporejelea tabia ya Mungu, hufichua uzuri na ukamilifu wa tabia yake. Hebu tuone baadhi ya mifano ambayo itatusaidia kuelewa maana ya baadhi ya vifungu katika Maandiko kwa kutumia kanuni za tafsiri tulizozianzisha hapa.

Mfano: “Msimwite Mtu Baba yenu”

Mathayo 23:9 Wala msimwite mtu baba duniani, kwa maana Baba yenu ni mmoja, aliye mbinguni.

Je, maagizo haya yanayotolewa na Kristo yanafaa kwa uhusiano wetu na wazazi wetu wa duniani? Kwa sababu amri inasema:

Kutoka 20:12 Waheshimu baba yako na mama yako; siku zako zipate kuwa nyingi katika nchi upewayo na Bwana, Mungu wako.

Amri ya Mungu inamwita baba yetu wa duniani “baba”, na inatuhimiza tumheshimu kwa sababu ya hali hii. Je, hatuwezi kumwita baba yetu katika mwili “baba”? Je, hii ndiyo maana ambayo Yesu alitaka kutoa maagizo haya?

Ni sheria ya asili kwamba kila mwanadamu amezaliwa na mama na amepokea uzima kutoka kwa baba. Hili linatambuliwa na amri yenyewe, kwa kutualika kuwaheshimu baba na mama yetu. Kwa hiyo jambo la kwanza tunaloweza kuona ni kwamba ni kinyume na sheria za asili kutoweza kumwita mtu “baba”. Lakini Yesu alimaanisha nini basi? Hebu tusome aya nyingine:

Mwanzo 4:21 Na jina la nduguye alitwa Yubali; yeye ndiye baba yao wote wapigao kinubi na kinanda.

Hapa tunaona kwamba neno “baba” linatumiwa kwa wale wote wanaofuata mazoezi fulani. “Baba” ni jina la chanzo cha mazoea, mwenendo au tabia. Wacha tuone mfano mwingine wa hii:

Mathayo 5:44 Lakini mimi nawaambia, Wapendeni adui zenu, waombeeni wanaowadhulumu ninyi; **45 Ili mpate kuwa wana wa Baba yenu** aliye mbinguni, maana yeye huwaangazia jua lake waovu na wema, huwanyeshea mvua wenye haki na wasio haki.

Yesu hapa anafundisha maana ya kiroho ya “watoto” na “baba”. Ili kuwa watoto wa mtu, ni muhimu kufanya kazi za mtu huyu, kuwa na mwenendo wake. Na Yesu anasisitiza zaidi dhana hii:

Yohana 8:41 “Ninyi mnafanya matendo ya baba yenu.”

Ndipo wakamwambia, Sisi hatukuzaliwa kwa zinaa; tunaye Baba mmoja, ndiye Mungu.”⁴² Yesu akawaambia, “**Kama Mungu angekuwa Baba yenu, mngenipenda mimi**; wala sikuja kwa nafsi yangu, bali yeye ndiye aliyenituma.”⁴³ Mbona hamuelewi maneno yangu? kwa sababu hamwezi kulisikia neno langu.”

Ikiwa Mafarisayo kweli walikuwa na Mungu kama Baba yao, wangempenda Kristo. Na Kristo anasema hapa kwamba kwa sababu hawampendi, hawawezi kujikubali wenyewe kama watoto wa Mungu. Kwa mara nyingine dhana inarudiwa: sisi ni watoto wa yule tunayemsikiliza; sisi tu watoto wake ambaye tunafuata mfano wake; na sisi ni watoto wa yule ambaye matendo yake tunayafuata na kuyatenda. Hebu tusome mstari unaohusika kwa mara nyingine tena:

Mathayo 23:9 Wala msimwite mtu baba duniani, kwa maana Baba yenu ni mmoja, aliye mbinguni.

Tunaweza kumwita baba yetu wa kidunia, ambaye tumepokea maisha yetu ya kimwili, “baba”. Hata hivyo hatupaswi kumchukulia mtu yeyote kuwa baba hapa duniani. Kwa nini? Kwa sababu kuna Baba mmoja tu, chanzo kimoja, mwanzilishi wa kila kitu ni mmoja⁵⁶. Ni Yeye ambaye tunapaswa kumsikia, kumfuata na kumwiga. Tabia yake inapaswa kuwa kielelezo chetu. Maneno na matendo yake, tukiyapokea, yatatugeuza kuwa watoto wake.

Waefeso 5:1 Basi mfuateni Mungu, kama watoto wapendwa;

Hivyo tunaweza kufanywa watoto Wake. Hili linawezekana kwa kumtazama Kristo, kwa kutazama nuru ya uso wa Kristo, ambaye hutufunulia utimilifu wa tabia ya Mungu.

Mfano wa Pili: “Katika hasira yako, usitende dhambi”

Tumeona kwamba tunapaswa kumtazama Baba yetu wa mbinguni katika nuru ya uzima wa Kristo, na kuiga na kupokea tabia yake.

---

⁵⁶ 1 Wakorintho 8:6

Wakolosai 3:⁵ Basi vifisheni viungo vyenu vilivyo katika nchi; uasherati, uchafu, tamaa mbaya, mawazo mabaya na kutamani, ambayo ni ibada ya sanamu. ⁶ Kwa ajili ya mambo hayo ghadhabu ya Mungu huwajia watu wa kuasi. ⁸ Lakini sasa ninyi nanyi **yawekeni mbali haya yote; hasira, ghadhabu**, uovu, matukano na matusi vinywani mwenu.

Paulo anaturalika tuue mambo ya kidunia katika maisha yetu, ambayo miongoni mwao ni hasira na ghadhabu. Hata hivyo, pale pale katika msemu huo huo tunaona kwamba ghadhabu ya Mungu inakuja juu ya watoto wa kuasi. Je, hili linawezaje kutokea? Je, inaweza kuwa kwamba Mungu anaitua tusiwe na hasira au ghadhabu, lakini kwamba hizi zimehifadhiwa kwa ajili Yake tu? Kwa kuzingatia yale ambayo yalizingatiwa hapo awali, tunawezaje basi kumfuata Mungu? Je, tunawezaje kuwa watoto Wake? Tunaweza pia kuuliza: Mungu yukoje? Mungu huwaje anapokasirika? Anafanya nini? Je, Yeye hukasirika kama mwanadamu anavyokasirika? Je, hasira ya mwanadamu inaweza kulinganishwa na hasira au ghadhabu ya Mungu? Je, inawezekana kwamba Mungu hulipuka ghafula kwa hasira na kupiga kelele na kutenda kwa jeuri? Hivyo ndivyo wanadamu wa kidunia wanavyotenda, na hilo ndilo tunalotakiwa tuweke kando. Je, hasira ya Mungu ni kama hasira ya mwanadamu? Wacha tuendeleo kusoma muktadha wa aya hiyo hiyo ambayo tumekuwa tukizingatia:

Wakolosai 3:⁹ Msiambiane uongo, kwa kuwa mmevua kabisa utu wa kale, pamoja na matendo yake; ¹⁰ mkivaa utu mpya, unaofanywa upya upate ufahamu sawasawa na **mfano wake yeye aliyeuumba**. ¹¹ Hapo hapana Myunani wala Myahudi, kutahiriwa wala kutokutahiriwa, mgeni wala mshenzi, mtumwa wala mwungwana, bali **Kristo ni yote, na katika yote**.

Ghadhabu ya Mungu huwajia watoto wa kuasi kutokana na, miongoni mwa mambo mengine, hasira na ghadhabu inayodhihirishwa na mwanadamu wa duniani. Hata hivyo, wito ni kwa utu wa kale kuuawa, na sisi kuvaa utu mpya, kwa mfano wa Kristo. Kwa maneno mengine, wakati Kristo ni yote katika yote, tunapomvaa Kristo, tunaweka kando pamoja na mambo mengine hasira, ghadhabu, uovu, nk Sasa, hii ni

muhimu, kwa sababu neno hili “ghadhabu” ni neno moja katika asili. Kigiriki ambacho kinatumika kwa ghadhabu ya Mungu. Kwa kuwa Kristo ni ufunuo wa Baba mwenyewe, sura ya wazi ya nafsi yake⁵⁷, ni dhahiri kwamba ghadhabu ya mwanadamu sio ghadhabu ya Mungu, kwa sababu ghadhabu ya mwanadamu haitakuwa ndani yetu ikiwa Kristo anakaa ndani yetu.

Yakobo 1:¹⁶ Ndugu zangu wapenzi, msidanganyike. ¹⁷ Kila kutoa kuliko kwema, na kila kitolewacho kilicho kamili, hutoka juu, hushuka kwa Baba wa mianga; kwake hakuna kubadilika, wala kivuli cha kugeuka-geuka. ¹⁸ Kwa kupenda kwake mwenyewe alituzaa sisi kwa neno la kweli, tuwe kama limbuko la viumbe vyake. ¹⁹ Hayo mnajua, ndugu zangu wapenzi. Basi kila mtu na awe mwepesi wa kusikia, **bali si mwepesi wa kusema; wala kukasirika;** ²⁰ **kwa maana hasira ya mwanadamu haiitendi haki ya Mungu.** ²¹ Kwa hiyo wekeeni mbali uchafu wote na ubaya uzidio, na kupokea kwa upole neno lile lililopandwa ndani, liwezalo kuziokoa roho zenu.

“Kila kutoa kuliko kwema, na kila kitolewacho kilicho kamili, hutoka kwa Baba yetu; kwake hakuna kubadilika, wala kivuli cha kugeuka-geuka.” Na kwa sababu hii tunahimizwa tuwe wepesi kuisikia sauti ya Mungu, si mwepesi wa kusema, na si mwepesi wa hasira. Hatupaswi kuwa wepesi wa hasira kwa sababu hii haitoki kwa Mungu, kwa kuwa kila zawadi nzuri na kamilifu hutoka kwa Mungu. Na Yakobo anaeleza sababu ya hili: ghadhabu ya mwanadamu si haki ya Mungu. Ni dhahiri, tofauti na ghadhabu ya mwanadamu, ghadhabu ya Mungu hutenda haki ya Mungu. Na tunajiuliza, haki ya Mungu ni nini?

Zaburi 119:¹⁷² Ulimi wangu utanena neno lako, **Maana maagizo yako yote ni haki.**

Isaya 51:⁷ Nisikilizeni, ninyi mjuao haki, watu ambao mioyoni mwenu mna sheria yangu; ...

---

⁵⁷ Waebrania 1:³; Wakolosai 1:¹⁵

Amri zote za Mungu ni haki. Sheria ya Mungu ni haki ya Mungu. Sasa, Amri Kumi, zilizoandikwa kwenye jiwe, ni tangazo tu la haki ya Mungu katika maneno ya kibinadamu, na kuwa nazo moyoni ni kuwa na haki ya Mungu. Amri Kumi ni maelezo ya njia ya Mungu ya jinsi alavyo, ya tabia na maisha yake. Sheria ni ya kiroho⁵⁸, na upendo wa agape ndio kanuni kuu au roho inayoitegemeza⁵⁹. Kwa hiyo basi amri “usiue” ni ya kiroho, kwa sababu sheria ni ya kiroho, haisemi tu tendo lenyewe, bali pia mawazo na moyo wa mwanadamu. Tazama jinsi Kristo Mwenyewe anavyoielezea:

Mathayo 5:21 Mmesikia watu wa kale walivyoambiwa, Usiue, na mtu akiua, itampasa hukumu. ²² Bali mimi nawaambieni, **Kila amwoneaye ndugu yake hasira itampasa hukumu; na mtu akimfyolea ndugu yake, itampasa baraza; na mtu akimwapiza, itampasa jehanum ya moto.**

Maana ya kiroho ya amri “usiue” inajumuisha hasira na ghadhabu dhidi ya ndugu. Ikiwa nina hasira dhidi ya ndugu yangu, tayari nina hatia ya hukumu, nimekwisha kuvunja sheria. Nikimwita Raca au mjinga, tayari nimefanya dhambi. Kristo alitumwa katika ulimwengu huu ili kudhihirisha na kutujulisha sisi haki ya Mungu⁶⁰. Sisi, ambao katika hali yetu ya kimwili hatujui uzima wa Mungu, tunapokea Kristo na sheria katika roho yake, ili ziweze kutupa mwonekano kamili na mkamilifu wa ukamilifu wa tabia ya maisha ya Mungu, ya mtindo wake wa maisha.

2 Wakorintho 5:21 Yeye asiyejua dhambi alimfanya kuwa dhambi kwa ajili yetu; **ili sisi tufanywe haki ya Mungu katika yeye.**

Katika Kristo tunafanywa haki ya Mungu. Tunapokaa ndani ya Kristo na Yeye kukaa ndani yetu, tunapokea uzima wa Mungu kupitia Kristo. Tunapokea mtindo wake wa maisha. Anaandika katika mioyo yetu na katika akili zetu sheria ya Mungu katika roho yake.

---

⁵⁸ Warumi 7:14

⁵⁹ Mathayo 22:36-40; Warumi 13:10; Wagalatia 5:14

⁶⁰ Warumi 3:21; zaburi 40:9-10

Warumi 5:17 Kwa maana ikiwa kwa kosa la mtu mmoja mauti ilitawala kwa sababu ya mmoja; zaidi sana wao wapokeao wingi wa neema, na kile **kipawa cha haki**, watatawala katika uzima kwa yule mmoja, Yesu Kristo.

Haki ya Mungu iko katika zawadi ya nia na tabia ya Kristo - upendo wake na imani katika mapenzi ya Baba yake. Kwa hivyo haiwezekani ghadhabu ya Mungu kuwa ghadhabu ya mwanadamu, kwa sababu ghadhabu ya mwanadamu haishiki amri. Haiwezekani kwa mwanadamu wa kimwili kufanya hivi; hasa anavunja amri “usiue” anapokasirishwa na ndugu yake, anapomwita jirani yake Raca au mpumbavu. Kristo, ndugu yetu mkubwa, na anayeakisi Baba, hakuwahi kukasirika, na kamwe hakumwita yeyote kati ya ndugu zake wadogo⁶¹ wapumbavu au Raca. Ghadhabu ya Mungu haina dhambi; ni kwamba inatimiza kikamilifu sheria yake yote. Na hiyo ndiyo ghadhabu pekee anayoidhihirisha mwanadamu.

Waefeso 4:26 **Mwe na hasira, wala msitende dhambi**; jua lisichwe na uchungu wenu bado haujawatoka;

Tumeitwa kutokuwa na hasira ya mwanadamu. Ikiwa kuna hasira, basi iwe bila dhambi, iwe bila kuwaita wengine wapumbavu. Acha iwe ghadhabu ya Mungu. Lakini hii inawezekanaje? Ni wazi kwamba tunahitaji kuweza kufafanua kwa uwazi zaidi hasira ya Mungu ni nini.

Mwanadamu anaweza kufikiria kazi ya Mungu na jinsi Anavyotenda, lakini isipokuwa iwe inafafanuliwa kutoka kwenye Maandiko na kuongozwa na Roho wa Mungu, mawazo ya mwanadamu yanawekewa mipaka na uhalisi na hali yake mwenyewe. Mungu anatangaza jinsi mwanadamu alivyo mbali na Mungu: Jinsi mbingu zilivyo juu kutoka duniani, ndivyo mawazo ya Mungu yalivyo juu zaidi yakilinganishwa na yale ya mwanadamu, na kazi za Mungu zikilinganishwa na kazi za mwanadamu⁶².

---

⁶¹ Waebrania 2:11,17

⁶² Isaya 55:8

Hebu tukumbuke umuhimu wa kanuni za tafsiri ili kupata mwanga kuhusu kifungu chochote cha Biblia. Kristo alipokuja duniani, hakutupilia mbali maandishi ya Agano la Kale, lakini badala yake, aliyainua. Alithibitisha kwamba hakuja kuvunja sheria, bali kuitimiza katika roho ambayo ilitolewa. Kwa hiyo tunamfuata Kristo kwa kusema kwamba Neno lote ni halali. Pili, hatuwezi kuongeza neno au dhana yoyote kwake. Tatu, huenda tusiondoe mawazo au dhana zilizo katika Maandiko. Nne, tunapaswa kuiacha Biblia ijitafsiri yenyewe. Biblia yenyewe inaeleza na kufafanua maneno na mada tunazojifunza. Tano, tunahitaji kumwomba Mungu kwa ajili ya Roho wake, ili aweze kutujulisha mapenzi yake, na kwamba tuweze kuelewa ghadhabu ya Mungu.

Kristo ni sura ya Mungu. Ikiwa tunataka kumjua Mungu, tunapaswa kumtazama Kristo. Na kwa kumtazama Kristo, tunaona nini kuhusu ghadhabu, ghadhabu au hasira?

Marko 3:¹ Akaingia tena katika sinagogi; na palikuwako huko mtu mwenye mkono uliopooza; ² wakamvizia ili kuona kama atamponya siku ya sabato; wapate kumshitaki. ³Akamwambia yule mtu mwenye mkono uliopooza, Simama katikati.

⁴ Akawauliza, Ni halali siku ya sabato kutenda mema, au kutenda mabaya? Kuponya roho au kuiua? Wakanyamaza. ⁵ **Akawakazia macho pande zote kwa hasira, akiona huzuni kwa ajili ya ugomu wa mioyo yao**, akamwambia yule mtu, Nyosha mkono wako. Naye akaunyosha; mkono wake ukawa mzima tena.

⁶ Mara wakatoka wale Mafarisayo, wakawa wakifanya shauri juu yake pamoja na Maherodi, jinsi ya kumwangamiza. ⁷ Naye Yesu akajitenga, yeye na wanafunzi wake, akaenda baharini. Mkutano mkuu ukamfuata, kutoka Galilaya, na Uyahudi,

Angalia kwa makini kile kilichotokea: Kristo aliingia katika sinagogi na kumwona mgonjwa. Aliwauliza wale waliojitangaza kuwa wafuasi wa Mungu, “Je, ni halali kutenda mema siku ya Sabato?” Je, ni halali kuponya, kutoa uhai? Lakini hakuna aliyejibu, wala hawakumjibu. Ilikuwa haiwezekani kwao kuthibitisha kwamba ilikuwa halali kutenda mema. Kisha Kristo alikasirika. Hapa tuna neno “hasira”, lilelile ambalo tumeona

katika maandiko mengine ambayo tumenukuu kutoka kwenye Agano Jipya. Lakini tunaona nini? Aliwatazama na kukawa na hasira ndani yake. Kwa nini? Kwa sababu aliuona ugumu wa mioyo yao; Aliweza kuona na kusoma kila visingizio vyao vya kutoingia kwenye nuru.

Tunajua kwamba ugumu wa moyo husababishwa na dhambi⁶³. Kristo anahuzunishwa. Anahuzunishwa, kwa sababu anaweza kuona mwisho wa njia waliyoichagua. Anahuzunishwa, kwa sababu walifanya mioyo yao kuwa migumu kwa hisia za Roho Mtakatifu, na hii inawaweka mbali na wokovu. Kristo anakasirishwa, si dhidi ya ndugu zake, bali kwa sababu dhambi katika maisha yao inawaweka mbali na uzima wa Mungu unaotolewa kwa njia ya Roho wake. Kristo anahuzunishwa kwa ajili yao anapoonza mioyo yao migumu.

Na Yesu anafanya nini na hasira yake? Anajiondoa; Anaenda baharini. Kwa hiyo tunaona kwamba kwa Yesu hasira ni dhidi ya dhambi na kile ambacho dhambi husababisha. Hasira hii inakuja na uchungu na huzuni kwa ajili ya ugumu wa moyo unaosababishwa na udanganyifu wa dhambi. Na hasira hii ni huzuni kwa sababu hana budi kujiondoa anapokabiliwa na ugumu huu wa moyo. Shauku yake inachochewa kwa sababu kwa kujiondoa, hataweza kuwariki. Kristo hajilazimishi; Hamlazimishi mtu yeyote. Anapokabiliwa na upinzani, Yeye hujiondoa kwa moyo wa huzuni.

Kwa upande mwingine, nini huwapata wanadamu? Wale ambao mioyo yao ni migumu, wanapokabiliwa na hasira na huzuni ya Kristo, ambayo pengine iliakisiwa katika sura ya uso Wake na sauti Yake, wanakusanyika ili kumuua. Hapa, katika mfuatano huu mfupi na rahisi, tuna ghadhabu ya Mungu iliyodhihirishwa katika maisha ya Kristo. Mungu hutoa wokovu, lakini ugumu wa moyo hupinga mema. Anapokabiliwa na ugumu wa moyo, Mungu hudhihirisha hasira Yake, ambayo inajumuisha masikitiko mahsusi kutokana na ugumu wa moyo, na kuondolewa kwa uwepo Wake. Hili linapotokea, mwanadamu anataka kumwamamiza Kristo.

---

⁶³ Waebrania 3:13

Unaweza kuwa unauliza sasa, lakini tunapataje haya yote katika Agano la Kale? Je, hasira ya Mungu ikoje katika Agano la Kale? Kwa sababu ya ufinyu wa nafasi, hatutazingatia matukio yote, lakini ni moja tu ambayo imetajwa kuwa inatumika kwa hali zote⁶⁴.

Kumbukumbu la Torati 31:16 BWANA akamwambia Musa, Angalia, wewe utalala na baba zako; na watu hawa wataondoka, wataifuata kwa ukahaba miungu ya kigeni ya nchi waiendeayo kuwa kati yao, nao wataniacha mimi na kulivunja agano langu, nililofanya nao. ¹⁷ **Ndipo hasira yangu itakapowaka juu yao siku hiyo, nami nitawaacha, nitawaficha uso wangu, nao wataliwa, tena watajiliwa na mambo maovu mengi na mashaka; hata waseme siku hiyo, Je! Kujiliwa kwetu na maovu haya si kwa sababu Mungu wetu hayumo kati yetu?** ¹⁸ **Nami nitawaficha uso wangu kwa kweli siku hiyo, kwa maovu yote waliyoyafanya, kwa kuigeukia hiyo miungu mingine.**

Ona mfuatano kuhusu kile ambacho kingewapata watu wa Israeli. Watu wangemwacha Mungu na kufuata miungu ya uwongo. Watu wangevunja agano la Mungu. Kuvunja agano la Mungu ni ugumu wa moyo, kupinga imani ya dhambi na toleo la msamaha. Kuvunja agano ni kukataa sauti ya Roho Mtakatifu inayotuita tumkubali. Hili linapotokea, mstari huo unatuambia kwamba hasira ya Mungu inawaka. Na mchakato unafafanuliwa wazi. Hasira ya Mungu inapowaka, huwaacha na kuuficha uso wake kutoka kwao. Hili huwafanya wengi wao kumezwa au kuangamizwa, na maovu na shida nyingi kuwapata. Haya yote hutokea kwa sababu Mungu hayuko tena kati yao.

Basi, ghadhabu ya Mwenyezi Mungu inadhihirika kwa kuwa Mwenyezi Mungu anawaacha na kuwaelekeza kwa miungu yao. Mungu hujiondoa kwa sababu hawamtaki tena katika maisha yao, na Mungu anaheshimu uamuzi wao. Kwa kujitenga, kwa kuwaacha, kwa kuhama, Anawaacha kwenye rehema zao, na ubaya unawajia. Je, tunaweza kuona hili waziwazi katika maisha ya Israeli?

---

⁶⁴ Kwa masomo zaidi juu ya ghadhabu ya Mungu, tafadhali rejelea “The Loving Wrath of God”, “God’s Strange Act” na “Agape”, kutoka maranathamedia.net.

Waamuzi 10:⁶ Wana wa Israeli walifanya tena maovu machoni pa BWANA, wakatumikia Mabaali, na Maashtarothi, na miungu ya Shamu, na miungu ya Sidoni, na miungu ya Moabu, na miungu ya wana wa Amoni, na miungu ya Wafilisti, wakamwacha BWANA, wala hawakumtumikia. ⁷ **Hasira ya Mwenyezi-Mungu ikawaka dhidi ya Israeli, naye akawauza na kuwatia mikononi mwa Wafilisti** na Waamoni. ... ¹⁵Wana wa Israeli wakamwambia BWANA, Tumefanya dhambi; utuokoe tu, twakuomba, leo.” ¹⁶ **Wakaiondoa miungu migeni iliyokuwa kati yao, wakamtumikia BWANA; roho yake ikahuzunika kwa ajili ya msiba wa Israeli.**

Angalia kwa makini kile kilichotokea. Wana wa Israeli walifanya maovu, hasira ya Mungu ikawaka, na akawatia mikononi mwa adui zao - katika kesi hii Wafilisti. Kisha watu wakamlilia Mungu na kukiri kwamba walikuwa wamejitenga Naye. Andiko linasema waliiondoa miungu ya kigeni kati yao na kumtumikia Bwana. Katika sura inayofuata tunaambiwa juu ya ukombozi ambao Mungu alileta kupitia Yeftha. Hata hivyo, tunakazia uhakika wa kwamba Mungu alihuzunishwa na kuteswa kwa sababu ya hali yao. Mungu hajali hali ambayo watoto wake, uumbaji wa mikono yake, wanapitia. Na ni hapa ambapo tunaweza kuanza kutambua hisia ambayo Mungu hupitia inapobidi hatimaye kumwacha mwanadamu ajipange mwenyewe.

Isaya 22:⁴ Kwa hiyo nilisema, ‘Usiniangalie; **nitalia kwa uchungu**, msijitaabishe kunifariji, kwa sababu ya kutekwa kwa binti ya watu wangu.’

Katika uharibifu unaokuja juu ya Yerusalemu, juu ya Yuda, juu ya Israeli, Mungu anasema, “Niangalieni, nitalia kwa uchungu”. Na anawaomba wasijaribu kumliwaza kwa maangamizo ya binti wa watu wake. Ghadhabu ya Mwenyezi Mungu si sababu ya furaha kwake, wala si kutosheka kwa kutoa adhabu ambayo wakosefu walistahili. Kinyume chake; Ghadhabu ya Mungu ni moyo uliojaa huzuni na uchungu, na kwa machozi mengi ya uchungu, Mungu huishia kuondoa ulinzi Wake kwa kuruhusu watoto Wake kuvuna matokeo mabaya waliyopanda.

Katika mistari hii michache, dhana kuhusu ghadhabu ya Mungu inaanza kufunuliwa kwetu. Ili kuwa mwaminifu kwa Maandiko, mistari hii lazima ijumuishwe katika somo la mada hii. Kutofanya hivyo

kungemaanisha kutupilia mbali au kuondoa sehemu za Maandiko. Kinyume na ghadhabu ya mwanadamu, hasira ya Mungu huweka haki ya Mungu, au amri, katika maana yake ya kiroho. Kulinganisha ghadhabu ya Mungu na ghadhabu ya mwanadamu kungemaanisha kupuuza ushuhuda wa maandiko tuliyotaja, na itakuwa si chini ya kupingana na kuongeza kwa Neno la Mungu, ambalo tumeona ni marufuku kabisa.

Ghadhabu ya Mungu, inayofafanuliwa na Maandiko yenyewe, ni hasira kwa sababu ya dhambi, na hasira kwa sababu ya kile ambacho dhambi husababisha kwa mwanadamu. Ni uchungu, huzuni na vilio kwa kulazimika kukubali matakwa ya mwanadamu na kumwacha ajipange mwenyewe. Kuachana na mwenye dhambi humsababishia Mungu maumivu makali ya moyo na hasira, lakini hatimaye Mungu anamruhusu kuchagua hatima yake mwenyewe. Kujifunza kwa neno hili na matukio ambayo hasira au ghadhabu hudhihirishwa katika Maandiko yote kutatuonyesha mara kwa mara dhana hii, na hitimisho lolote ambalo tutafikia itabidi, kwa lazima, kutopingana na maandiko ambayo tumezingatia katika utafiti huu mfupi.

Hitimisho:

Ili kujua ukweli, basi, tunapaswa kukusanya kauli zote za Maandiko - kila neno moja kuhusu mada. Kila kauli, tamko, imani na mafundisho lazima yajaribiwe kwa kuzingatia aya zote na marejeo ya mada hiyo katika Biblia. Hata zaidi, ni lazima ijaribiwe katika nuru ya Biblia nzima. Ukweli utakuwa msimamo ambao haupingani na tamko lolote ndani ya Biblia pamoja na tabia inayodhihirishwa na maisha ya Mwana wa Mungu kama Mwana wa Adamu. Ukweli utakuwa katika hali ambayo haivunji Neno la Mungu, ambayo inathibitisha kuwa ukweli ukamilifu wa Maandiko. Kufuata mazoezi haya ni kujiweka nyuma ya ngao ya Bwana. Biblia ni mwisho wa kila hoja na mabishano. Ikiwa hatungeifuata, tungefanya nini? Je, tungefuata mafundisho ya mwanadamu yeyote badala yake⁶⁵? Hakuna chaguzi nyingi sana, sivyo?

Basi ni imani yangu kwamba, tukifuata kanuni hizi rahisi za kufasiri bila kuchoka, tutaongozwa katika maarifa ya Yesu. Mungu atusaidie sote.

---

⁶⁵ 1 Wafalme 13:14-24; 1 Petro 5:8

UNASOMAJE?

Kristo anatuambia kwamba Neno la Mungu ni kweli.

Lakini kuna imani nyingi sana tofauti, na yaonekana zote zinatoka katika Biblia, kwa hiyo tunaweza kujuaje? Na tunawezaje kujua ukweli tunapopata mambo yanayoonekana kuwa yanapingana katika Biblia?

Biblia yenyewe inatufundisha jinsi ya kutatua matatizo haya, kupitia maagizo na mifano iliyo wazi. Tunapofuata ushauri wa Maandiko kuhusu jinsi ya kupokea Neno la Mungu, basi jinsi tunavyosoma Biblia huleta mabadiliko makubwa. Paulo anatushauri kugawanya kwa usahihi Neno la ukweli - tunawezaje kufanya hivyo?

Ili kujibu maswali haya, soma katika kijitabu hiki Kanuni za Msingi au Sheria za Ufafanuzi, zilizoлезwa jinsi Biblia inavyozitangaza.